

VIÐAUKI 8

Umsagnir og athugasemdir við frummatsskýrslu.

EFLA verkfræðistofa
Ólafur Árnason
Suðurlandsbraut 4
108 REYKJAVÍK

2009040032
8717; 0000; 1400;
2000; 1000; 1100;
1300; 1604; 1603;
2506; 2300; 2503;
9310

Reykjavík, 18. ágúst 2009
/--

Efni: Styrking raforkuflutningskerfis á Suðvesturlandi. Afrit umsagna og athugasemda.

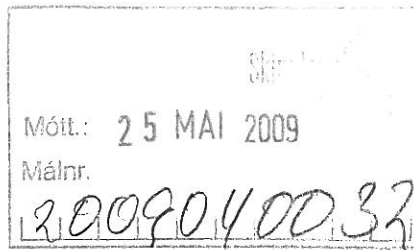
Meðfylgjandi eru afrit umsagna og athugasemda sem bárust vegna frummatsskýrslu ofangreindrar framkvæmdar.

Rut Kristinsdóttir

Reykjavíkurborg
skrifstofa borgarstjóra

Reykjavík, 20. maí 2009
R09050024
6610

Skipulagsstofnun
Jakob Gunnarsson
Laugavegi 166
150 REYKJAVÍK

Suðvesturlínur. Styrking raforkuflutningskerfis á Suðvesturlandi

Borgarstjóra hefur borist erindi Skipulagsstofnunar, dagsett 18. maí síðastliðinn. Í erindinu er beðið um umsögn Reykjavíkurborgar um mat á umhverfisáhrifum framkvæmda vegna styrkingar raforkuflutningskerfis á Suðvesturlandi.

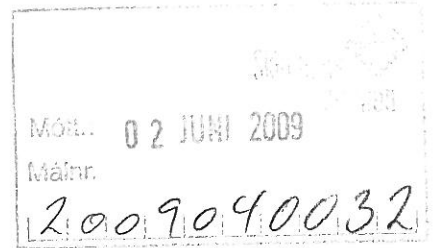
Erindið var sent Ellý K. Guðmundsdóttur, framkvæmdastýru umhverfis- og samgöngusviðs borgarinnar, til umsagnar.

Soffía Kjaran

HS ORKA HF

Skipulagsstofnun,

Laugavegi 166,

150 Reykjavík.

b.t. Jakobs Gunnarssonar.

Reykjanesbær 28. maí 2009

Málefni: Umsögn um matsskýrslu Landsnets varðandi Suðvesturlínur

HS Orka hf rekur í dag tvær jarðvarmavirkjanir, aðra í Svartsengi en hina á Reykjanesi. Vegna eðlis jarðvarmavinnslunnar og þess að ógerningur er að stýra gufurennslinu snögg og óvænt, eru jarðvarmavirkjanir dæmigerðar grunnafsvirkjanir. Þær henta með öðrum orðum illa til að bregðast við sveiflum og til að halda jafnvægi á milli framleiðslu og eftirspurnar raforkumarkaðarins. Þegar Suðurnesjalína hefur brugðist í rekstri vegna truflana og/eða viðhalds hefur það valdið ómældum vandræðum í rekstri virkjana auk straumleysi á Suðurnesjum. Truflanir á línunni hafa haft og hafa í för með sér verulegt rekstraróhagræði annars vegar í virkjununum sjálfum og hins vegar vegna þess að orkuflutningur frá virkjununum til neytenda hefur stöðvast. Afhendingaröryggi raforkunnar til og frá Suðurnesjum hefur því reynst með öllu ófullnægjandi. Fyrirvaralaus stöðvun orkuflutnings frá virkjununum er mesta áraun, sem þær verða fyrir og þá gerist það oftar en ekki að bilanir koma upp, sem verður að lagfæra og það tekur tíma. Einnig ber að geta þess, að samofin framleiðsla á heitu vatni og rafmagni er viðkvæmur rekstur og fari hann úr skorðum tekur það langan tíma að koma jafnvægi á aftur og bilanalíkur all nokkrar.

Nú um stundir er Suðurnesjalína í raun meira en fullestuð og orkutöp hennar yfir skilgreindu rekstrarhámarki. Afl Suðurnesjavirkjana er það mikið orðið að það hefur áhrif á landskerfið og tekur virkan þátt í stýringu þess. Verða Suðvesturlínur ekki byggðar verður ekki frekar virkjað á Suðurnesjum, sem er með öllu óásættanlegt. Bygging Suðvesturlínu er brýn nauðsyn svo viðunandi afhendingaröryggi raforkunnar sé tryggt, rekstraröryggi virkjanna verði ásættanlegt og að frekari þróun jarhitaíðnaðarins geti átt sér stað með frekari virkjunum. Þá er ný lína algjör forsenda þess að atvinnu- og byggðapróun Suðurnesja fái að þróast með eðlilegum hætti og að verðmætir og dýrir innviðir samfélagsins, hafnir og alþjóðaflugvöllur verði enn frekar nýttir öllum landsmönnum til hagsbóta.

Brýnt er að ráðast í byggingu Suðvesturlína sem fyrst hvort sem fyrirhugað álver í Helgúvík verður að veruleika eða ekki. Suðvesturlínur eru jafnframt forsenda fyrirhugaðs álvers og kísilmálmverksmiðju í Helgúvík, netþjónabús Verne á flugvallarsvæðinu og annars iðnaðar, sem knúið hefur dyra hjá bæjarfélögunum og HS Orku hf. Tryggja verður viðunandi afhendingaröryggi raforkunnar.

Þessar brýnu forsendur fyrir byggingu Suðvesturlína er vel til haga haldið í skýrslunni. Skýrslan er glögg, vönduð og vel gerð. Ekki verður annað séð en að alúð hafi verið lögð í val á línustæðum og að allar nauðsynlegar umhverfisrannsóknir hafi verið framkvæmdar. Allar myndir og kort lýsa framkvæmdunum vel.

HS Orka hf hefur ekkert við skýrsluna að athuga, hún er greinargóð og vönduð og fyrirtækið fagnar útkomu hennar. Með tilkomu Suðvesturlína rætist langþráð ósk um viðunandi afhendingaröryggi raforku til og frá Suðurnesjum og hvetur HS Orka hf til að framkvæmdin, eins og henni er lýst í skýrslunni verði að veruleika sem allra fyrst.

Virðingarfyllst,

Albert Albertsson

Albert Albertsson

Aðstoðarforstjóri HS Orku hf.

HS ORKA HF

HS Orka hf.

680475-0169

Brekkustíg 36

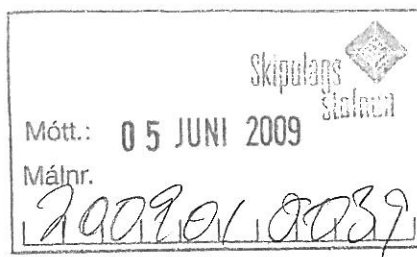
260 Reykjanesbær

Sveitarfélagið
Vogar

Skipulagsstofnun
B.t. Jakobs Gunnarssonar
Laugavegi 166
150 Reykjavík

Vogum, 3. júní 2009

Efni: Suðvesturlínur. Styrking raforkuflutningskerfis á Suðvesturlandi. Mat á umhverfisáhrifum

Vísað er til bréfs Skipulagsstofnunar dags. 18. maí 2009 um ofangreinda framkvæmd þar sem óskað er eftir umsögn Sveitarfélagsins Voga um mat á umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar.

Óskað er eftir að frestur til að skila inn umsögn sveitarfélagsins verði framlengdur til 30. júní nk. þar sem ljóst er að umhverfis- og skipulagsnefnd Sveitarfélagsins Voga kemur ekki saman til að fjalla um frummatsskýrsluna fyrr en 16. júní nk. eða eftir að veittur frestur til þess er liðinn.

Virðingarfyllt,

Sigurður H. Valtýsson
Skipulags- og byggingarfulltrúi

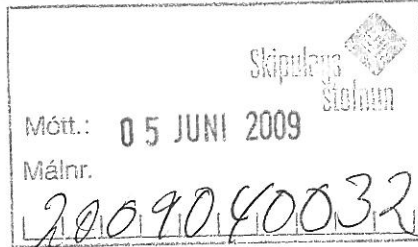
Vogar
byggingarfulltrúi

Skipulagsstofnun
Jakob Gunnarsson
Laugavegi 166
150 Reykjavík

Reykjanesbæ, 4. júní 2009
Tilvísun: 2008110387

Efni: Suðvesturlínur. Styrking raforkuflutningskerfis á Suðvesturlandi. Mat á umhverfisáhrifum.

Reykjanesbær hefur yfirfarið frummatsskýrslu vegna styrkingar raforkuflutningskerfis á Suðvesturlandi dags. 6. maí 2009, sem gerð var af EFLU hf. verkfræðistofu.

Skýrslan hefur verið yfirfarin í samræmi við 10. grein laga nr. 106/2000 m.s.b og 22. gr. reglugerðar nr. 1123/2005 um mat á umhverfisáhrifum.

Niðurstaða yfirferðarinnar er að í skýrslunni, að mati Reykjanesbæjar, á fullnægjandi hátt fjallað um eftirfarandi atriði sem varða Reykjanesbæ.

a. Fyrirhuguð framkvæmd:

Samkvæmt samantekt skýrslunnar á áhrif framkvæmdar á landnotkun og skipulag eftir svæðum þá eru þau engin frá Njarðvíkurheiði að Reykjanesvirkjun, frá Njarðvíkurheiði að Fitjum og frá Fitjum að Helguvík. Á þessum svæðum er farið samsíða núverandi línustæðum og núverandi línuvegir notaðir til þess að lágmarka allt rask. Háspennustrengir eru lagðir í jörð frá Fitjum að Helguvík og gætir því ekki áhrifa frá þeim kafla eftir framkvæmd. Í öllu ferlinu er framkvæmdin vel sett fram með tilliti til sem minnstrar röskunar á framkvæmdatímanum.

b. Umhverfi:

Þar sem framkvæmdir fara að mestu fram á röskuðu landi og samkvæmt skýrslunni verður leitast við að raska sem minnst óhreyfðu landi þá er það mjög gott. Fram kemur að fornleifum verður ekki raskað og áhrif eru engin eða óveruleg á helstu umhverfisþætti svæðisins. Reykjanesbær er sammála þessum niðurstöðum skýrslunnar.

c. Umhverfisáhrif:

Eftirfarandi umhverfisþættir voru teknir fyrir í skýrslunni. Gróðurfar, fuglalíf, jarðfræði og jarðmyndanir, landslag og ásýnd, útivist og ferðaþjónusta, formminjar, náttúruvernd, vatnsvernd og neysluvatn, landnotkun og skipulag, raf- og segulsvið, hljóðvist og áhættu- og öryggismál. Í öllum tilvikum hefur verið leitast við að velja mannvirkjum staðsetningar sem hafa sem minnst áhrif á röskun þessara umhverfisþátta og er Reykjanesbær fyrir sína hönd sammála niðurstöðunum.

d. Mótvægisáðgerðir:

Þær felast meðal annars í að hluti eldri háspennulína er rifinn niður og jarðstrengir lagðir næst byggð. Einnig verða gerðar strangar kröfur til verktaka varðandi alla umgengni á vinnusvæðum. Reykjanesbær leggur ríka áherslu á að öllum mótvægisáðgerðum verði fylgt.

e. Vöktun:

Við undirbúning framkvæmdaleyfis verður gerð ítarleg umhverfis-, öryggis- og heilbrigðisáætlun þar sem tekið verður á þáttum sem lúta að mengunarhættu, öryggi og umgengni á framkvæmdatíma. Einnig verður næstu 5 ár eftir að línubyggingum líkur fylgst með vegslóðum, uppgræðslu á jarðraski og áflugi fugla. Reykjanesbær samþykkir þessa áætlun fyrir sitt leyti.

f. Varðandi þörf á að kanna tiltekin atriði frekar, þá telur Reykjanesbær ekki þörf á því.

Virðingarfyllt

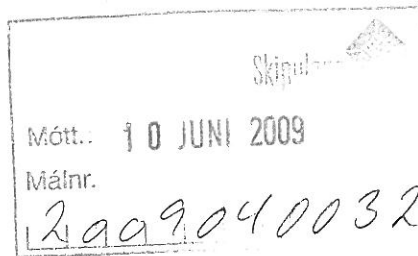

Þóðvar Jónsson
formaður bæjarráðs Reykjanesbæjar

Samanber samþykkt bæjarráðs 4. júní 2009

Skipulagsstofnun
Jakob Gunnarsson
Laugavegi 166
150 Reykjavík

Brunamálastofnun

Reykjavík, 09.06.2009
Tilv. 2009/0963 - 8.0.00
KAJ

Umsögn um tillögu Landsnets á styrkingu raforkuflutningskerfis á Suðvesturlandi

Brunamálastofnun, rafmagnseftirlit (áður Neytendastofa), hefur borist bréf Skipulagsstofnunar, dags. 18.05.2009, þar sem óskað er eftir umsögn um mat á umhverfisáhrifum á tillögu Landsnets hf. á styrkingu raforkuflutningskerfis á Suðvesturlandi.

Stofnunin hefur yfirfarið áætlunina og gerir engar athugasemdir. Neytendastofa vill engu að síður minna á að við hönnun og setningu háspennulína skal fylgja ákvæðum reglugerðar um raforkuvirki 264/1971, og áorðnum breytingum (breyting nr. 1160/2007). Sérstaklega skal huga að burðarvirkjum, lágmarksfjarlægðum og lágmarkshæðar línunnar m.t.t.snjóalaga á svæðinu og umferðar við og undir línurnar en þau ákvæði má finna í, ÍST EN 50341-1:2001 og íslensk frávík ÍST EN 50341-3.

Virðingarfyllt
f.h.Brunamálastofnunar

Kristinn A Jóhannesson
tæknifr. rafmagnsöryggissviði.
Sími :5916000
Tölvupóstur: Kristinn@brunamál.is

Brunamálastofnun, Skúlagötu 21
101, Reykjavík.
Sími: 5916000

Skipulagsstofnun
Laugavegur 166
150 Reykjavík

00.80 GHE, PS/ps Garðabær 10. júní 2009

Umsögn um frummatsskýrslu:

Suðvesturlínur, styrking raforkuflutningskerfis á Suðvesturlandi

Heilbrigðisnefnd Hafnarfjarðar- og Kópavogssvæðis (HHK) hefur borist erindi Skipulagsstofnunnar dags. 18. maí 2009 þar sem óskað er umsagnar um frummatsskýrsluna: „Suðvesturlínur, styrking raforkuflutningskerfis á Suðvesturlandi” sem dags. er 6. maí 2009. Með skýrslunni fylgdi einnig samnefnt mynda- og kortahefti ásamt leiðréttingu við kortaheftið sem barst með bréfi Skipulagsstofnunnar dags. 20. maí 2009. Höfundar skýrslu er Efla verkfræðistofa en hún er gerð fyrir Landsnet. Frestur til að veita umsögn var veittur til 15. júní 2009. Heilbrigðisnefnd hefur veitt umsagnir á fyrri stigum matsferils.

Heilbrigðisnefnd fjallaði um skýrsluna á fundi sínum þann 25. maí s.l.

Eftirfarandi bókun var gerð:

„Framkvæmdir og rask sem fylgja uppbyggingu og síðar þjónusta við þessar háspennulínur svo nærri vatnsbólum skapar óhjákvæmilega hættur fyrir öryggi vatnsöflunar. Á fyrri stigum í matsferlinu hefur verið komið á framfæri áhyggjum og um leið ábendingum um mótvægisáðgerðir. Nefndin fagnar því að tekið hefur verið mið af fyrri umsögnum.

Eftir að hafa farið yfir framlögð gögn og í ljósi mikilvægis boðaðra framkvæmda leggst heilbrigðisnefnd ekki gegn framkvæmdinni en ætlast til að Landsnet tryggi að fyllsta öryggis verði gætt á öllum sviðum framkvæmdarinnar.

Óskað er eftir að Skipulagsstofnun árétti í mati sínu að ábyrgð á framkvæmdinni sé hjá Landsneti, að framkvæmdir á grann- og brunnsvæðum fari ekki fram á tímabilinu frá byrjun nóvember til loka mars, að náttúruvættin Litluborgir skaðist ekki, að fullt samráð verði haft við Heilbrigðiseftirlit Hafnarfjarðar- og Kópavogssvæðis við framkvæmdir inni á grann- og brunnsvæðum, tilskilinna leyfa verði aflað og fylgt verði ábendingum starfsmanna nefndarinnar á framkvæmdatíma.”

Þá var heilbrigðiseftirliti falið að svara erindinu í samræmi við umræður á fundi nefndarinnar og að höfðu samráði við framkvæmdastjórn um vatnsvernd á höfuðborgarsvæðinu.

Greinargerð.

Eins og fram kemur í bókun heilbrigðisnefndar hefur nefndin veitt umsagnir á fyrri stigum. Nefndin bókaði sérstaklega að hún telur að í ýmsu hafi verið tekið mið af ábendingum hennar í matsferlinu. Þrjú atriði í skýrslu eru þó vanreifuð að mati nefndarinnar en það er:

1. Á bls. 160 og 161 er brugðist við ábendingum nefndarinnar er varðar lökkun á háspennumöstrum með sýruheldu lakki þar sem þeim er ætlað að standa hvað næst vatnsbólum. Telja skýrsluhöfundar það óþarfa mótvægisáðgerð þar sem „Orkuveita Reykjavíkur hefur [...] ákveðið að hreinsa brennisteinsvetni úr gösum á öllum virkjunum á Hellisheiðasvæðinu með því að leysa það upp í vatn. [...] en fyrsta hreinsistöðin verður sett á laggirnar við Hellisheiðavirkjun vorið 2009”. Heilbrigðisnefndinni er ekki kunnugt um að nein hreinsistöð hafi verið tekin í gagnið vorið 2009 og hefur ekkert haldbært um slík áform um hreinsun á brennisteinsvetni. Heilbrigðisnefnd telur að áður en hún muni veita starfsleyfi

fyrir framkvæmdir á lagnaleiðinni austan Húsfells og Helgafells verði þetta mál að verða leitt til lykta með aðkomu viðkomandi ráðuneyta, þ.e. Umhverfisráðuneytis og Iðnaðarráðuneytis.

2. Á bls. 164 er tekið fram að strangt eftirlit verði með gæðum og efnasamsetningu galvanhúðar. Sá hreinleiki hráefnis sem er uppgefinn í skýrslu (>98% sínk, <1,4% blý og <0,2% kadmíum) er hefðbundinn styrkur (Good Ordinary Brand, GOB) við þessa gerð framleiðslu. Mikilvægt er að aðrir þættir í framleiðsluferlinu séu vaktaðir s.s. lágmörkun á annarri notkun blýs í framleiðsluferlinu og geymsla afurða eftir húðun til að tryggja gæði sinkoxíðhúðar. Telur nefndin að í álitni Skipulagsstofnunnar verði því beint til Landsnets að eftirlit með framleiðslunni verði formfest á þann hátt að hægt verði að sannreyna það, t.d. með því að láta opinbera stofnun eða viðurkenndan eftirlitsaðila staðfesta það.

3. Á bls. 42 og 43 er fjallað um niðurrif á loflínum og möstrum. Þar segir m.a.; „Að þessu loknu eru möstur felld, ýmist í heilu lagi eða í hlutum.” Vakin er athygli á því að þegar möstur eru felld eykst jarðvegsmengun (Pb, Cd og Z). Rannsóknir hafa t.d. sýnt að þegar möstur voru felld á Rjúpnahæð greindist umtalsvert hærra magn þungmálma í jarðvegi þar sem möstur féllu en á reitum í kring. Möstur á að taka niður í hlutum með aðstoð krana alls staðar sem því verður við komið. Það ætti að koma fram í álitni Skipulagsstofnunnar.

Samantekt.

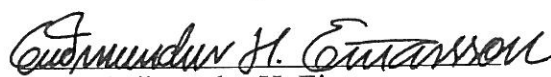
Heilbrigðisnefnd tekur ekki undir þær skoðanir skýrsluhöfunda sem fram koma á í frummatsskýrslu: „Að teknu tilliti til öryggiskrafna og mótvægisáðgerða eru áhrif framkvæmdar á vatnsvernd og neysluvatn talin óveruleg eða engin á öllum leiðum.” Þvert á móti telur nefndin að boðuð framkvæmd geti sett framkvæmd vatnsverndar í uppnám, einkum inni á grann- og brunnsvæði í námunda við og með aðrennsli að vatnsbólunum í Vatnsendakrika og Kaldárbotnum og framtíðar vatnsbólunum í Mygludölum. Ófyrirséð mengunaróhöpp í þessari nálægð gætu mengað vatnsból. Nefndin hefði kosið að önnur línuleið hefði fundist en ákvað hins vegar að leggjast ekki gegn boðaðri framkvæmd með vísan til;

- a. mikilvægi boðaðrar framkvæmdar,
- b. að aðrar leiðir voru ekki taldar færar,
- c. að fyrirtækið Landsnet sem stendur fyrir framkvæmdinni gangist undir að bera ábyrgð á framkvæmdinni og síðar rekstri og viðhaldi háspennulína og vegslóða og tryggi lokun slóða utan framkvæmdatíma eins og fram kemur í frummatsskýrslu.
- d. að Landsnet sjái til þess að fyllsta öryggis verði gætt á öllum sviðum framkvæmdar, hún verði í samræmi við bókun HHK frá 25. maí s.l. og athugasemdir HHK frá fyrri stígum í matsferlinu sem og ábendingum sem fram koma í greinargerð í bréfi þessu.

Haft hefur verið samráð við framkvæmdastjórn um vatnsvernd á höfuðborgarsvæðinu og hefur framkvæmdastjórnin lýst sig sammála sjónarmiðum þeim sem fram koma í bókun heilbrigðisnefndar Hafnarfjarðar- og Kópavogssvæðis.

Að ofansögðu leggst Heilbrigðisnefnd Hafnarfjarðar- og Kópavogssvæðis ekki gegn boðaðri framkvæmd en óskar eftir því við Skipulagsstofnun að sjónarmið nefndarinnar komi fram í álitni hennar.

Virðingarfyllst,
f.h. heilbrigðisnefndar

Guðmundur H. Einarsson
framkvæmdastjóri

Skipulagsstofnun
Jakob Gunnarsson
Laugavegi 166
150 Reykjavík

Reykjavík, 11. júní 2009
Tilvísun: 2009020004/10.21
JVS/

Efni: Suðvesturlínur. Styrking raforkuflutningskerfis á Suðvesturlandi. Mat á umhverfisáhrifum

Með bréfi dagsett 18.maí 2009 ásamt frummatsskýrslu með mynda og kortahefti sem dagsett eru 6.maí 2009, er óskað eftir umsögn Vegagerðarinnar á ofangreindu máli.

Umhverfismatsskýrslan tekur til flutningskerfis rafveitna frá Hellisheiði og virkjunum á Reykjanesskaga að Helguvík, bæði í lofti og jörðu. Af því sem ráða má af gögnum eru uppi hugmyndir um lagnir innan veghelgunar Hringvegur á Hellisheiði og Garðskagavegur vestan Rósaselstjarna, auk þveraana við Hringveg, Krýsuvíkurveg, Garðskagaveg, Nesveg og Reykjanesbraut bæði núverandi og fyrirhugaða.

Vegagerðin fer fram á að loftlínur og helgunarsvæði þeirra verði utan veghelgunar þjóðvega sem í öllum þessum tilfellum nær 30 m frá miðlínu veganna. Þar sem loftlínur þvera þjóðvegi skal staðsetja möstur utan veghelgunar ásamt helgunarsvæði þeirra. Við þverun jarðstrengja skal gera ráð fyrir gegnumrekstri, þar sem ekki verður heimilað að rjúfa þessa vegi.

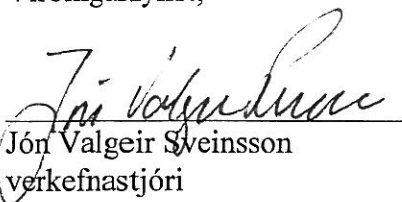
Gert er ráð fyrir að þvera verði Reykjanesbraut um 200 metrum austan við Rósaselstorg. Sú þverun er of nálægt torginu vegna áforma um gerð mislægra vegmóta í framtíðinni. Er ráðlagt að sú þverun verði að lágmarki 700 metrum frá torginu.

Þeir strengir er liggja samsíða vegum skulu allir vera utan veghelgunar.

Í umhverfismatsskýrslu er þess getið að jarðstrengir Bitrulínu munu vera lagðir samhliða breikkun þjóðvegarins sem nú er í undirbúningi. Vegagerðin getur ekki fallist á slíka tilhögun enda skuli strengirnir vera utan veghelgunar og munu því ekki vera tengdir þeirri framkvæmd. Bent er á þær kvaðir og reglur sem fylgja lögnum sem lagðar eru innan veghelgunar, og eru í fylgiskjali.

Um nánari staðsetningu og frágang allra lagna innan veghelgunar þjóðveganna skal hafa samráð við Vegagerðina.

Virðingarfyllst,

Jón Valgeir Sveinsson
verkefnastjóri

REGLUR

um leiðslur á vegsvæðum

1. Reglur um leiðslur og vinnu við leiðslur á vegsvæði.

1.1. Reglur þessar ná yfir leiðslur yfir, undir eða meðfram þjóðvegum, sem samkvæmt [32. gr.]¹ vegalaga [nr. 80/2007] má aðeins leggja með samþykki Vegagerðarinnar (Vg.) og leiðslur sem vegarlagning hefur áhrif á.

1.2. Með orðinu leiðsla er átt við hvers konar útbúnað sem þarf að koma fyrir vegna lagningar leiðslu, þ.e. leiðslan sjálf og einnig t.d. skurðir, stólpar og festingar vegna slíks útbúnaðar.

Reglurnar ná yfir loftlinur sem og jarðlagnir, hvort heldur um er að ræða búnað til rafmagns-, vökvá eða annars flutnings.

Reglurnar taka til leiðslna í einkaeign sem og leiðslna í eigu opinberra aðila.

1.3. Þjóðvegir samkvæmt reglum þessum eru vegir samkvæmt skilgreiningu [8. gr.] vegalaga [nr. 80/2007]. Orðið vegsvæði nær yfir það landsvæði, sem tilheyrir veginum samkvæmt [8. til. 3. gr.] vegalaga auk annars svæðis, sem er í eignarhaldi Vg. vegna vegarins.

1.4. Sækja skal fyrirfram um leyfi til þess að leggja leiðslu á vegsvæði og skal nákvæmur uppdráttur af fyrirhugaðri legu leiðslu fylgja umsókn.

Vg. áskilur sér rétt til að setja reglur um tæknilega útfærslu og hefur eftirlit með vinnu á vegsvæði.

Vg. getur sett nánari skilyrði fyrir vinnu við leiðslur á vegsvæði.

1.5. Eigandi leiðslu, sem sótt hefur um og fengið leyfi til að leggja leiðslu á vegsvæði er ábyrgur fyrir öllum kostnaði við framkvæmdina.

1.6. Leiðslur á vegsvæði skulu lagðar þannig að þær torveldi ekki rekstur og viðhald vegarins eftir lög þeirra.

1.7. Eigandi leiðslu ber allan kostnað af viðhaldi hennar. Ef viðhald leiðslu hefur í för með sér vinnu á vegsvæði skal sækja um leyfi til Vg.

1.8. Eigandi leiðslu á vegsvæði ber ábyrgð á öllu tjóni þ.m.t. rekstrartjóni, sem rekja má til leiðslunnar, hvort sem tjónþoli er Vegagerðin, leiðslueigandi eða þriðji aðili.

2. Flutningur og endurnýjun leiðslu

2.1. Eigandi leiðslu ber ábyrgð á öllum kostnaði við flutning leiðslu og tilheyrandi mannvirkja á vegsvæði, hvort sem það stafar af breytingum á leiðslu eða vegi.

Eigandi leiðslu ber ábyrgð á öllum kostnaði þegar færsla leiðslunnar hefur í för með sér vinnu á vegsvæði. Slíka vinnu má aðeins framkvæma samkvæmt leyfi frá Vg.

Þar sem þjóðvegur liggur um þéttbýli gildir [18. gr.] vegalaga [nr. 80/2007] um meðferð kostnaðar vegna flutnings á leiðslum, sem til eru komnar vegna þéttbýlisins.

2.2. Þegar vegur er lagður við, yfir eða undir fyrirbyggjandi leiðslur greiðir Vg. aukakostnað ef framkvæmdin torveldar framtíðarvinnu við leiðsluna eða ef breyting á vegi leiðir til þess að nauðsynlegt er að flytja leiðslur utan vegsvæðis.

2.3. Þegar breyting á vegi hefur í för með sér flutning á leiðslu, möstrum eða öðrum mannvirkjum, sem að hluta til eru utan vegasvæðis og að hluta til innan vegsvæðis, skiptist kostnaðurinn milli eiganda leiðslunnar og Vg. í hlutfalli við flutta lengdarmetra leiðslu innan/utan vegsvæðis.

2.4. Þegar Vg. ber ábyrgð á kostnaði við breytingar á legu leiðslu o.fl. samkvæmt reglum þessum er heimilt að leggja nýja leiðslu, ef flutningur hefur í för með sér mikinn kostnað.

Ábyrgð Vg. á kostnaði við nýbyggingu leiðslna minnkar í samræmi við ástand og afskriftartíma fyrirbyggjandi leiðslu.

3. Ýmsar reglur.

3.1. Reglurnar ná yfir allar leiðslur sem eru í eða á vegsvæði við gildistöku þeirra, hvort heldur Vg. hefur gefið leyfi fyrir þeim eða ekki, og leiðslur sem vegagerð hefur framvegis áhrif á eða sem óskað er eftir að verði lagðar í vegsvæði.

3.2. Við flutning leiðslu, ber sá sem hefur hag af flutningnum ábyrgð á öllu tjóni sem af flutningnum hlýst samkvæmt gildandi reglum um skaðabætur.

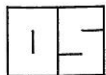
3.3. Verði nauðsynlegt að færa leiðslu vegna framkvæmda við veginn skal eiganda hennar og öðrum sem málið varðar, tilkynnt fyrirfram um framkvæmdina, svo framarlega sem það er hægt.

3.4. Í sérstökum tilvikum getur Vg. veitt undanþágu frá reglunum um kostnaðarábyrgð eigenda leiðslu, vegna framkvæmda á vegsvæði við flutning leiðslu.

3.5. Reglur þessar taka þegar gildi. Frá sama tíma falla úr gildi almennar reglur í fyrri heimildum um lagningu leiðslna í vegsvæði. Afturköllunin gildir ekki fyrir sérstök ákvæði slíkra heimilda.

Reykjavík, febrúar 1995
GG/SE.

¹ Gildistaka 01.01. 2008.

Skipulagsstofnun
Jakob Gunnarsson
Laugavegi 166
150 REYKJAVÍK

MÓTL: 18 JUNI 2009

Mátnr.

2009040032

Reykjavík, 15. júní 2009
Tilvísun: 2009050010
Bréfalykill: 22.2
Verknúmer: 1083000

Efni: Umsögn um frummatsskýrslu: Suðvesturlínur - styrking raforkuflutningskerfis á Suðvesturlandi

Orkustofnun vísar til erindis Skipulagsstofnunar frá 18. maí sl., þar sem óskað er umsagnar stofnunarinnar á umhverfisáhrifum af styrkingu raforkukerfisins á Suðvesturlandi, sbr. frummatsskýrslu Landsnets "Suðvesturlínur - Styrking raforkuflutningskerfis á Suðvesturlandi: Frummatsskýrsla - dags. 6. maí 2009".

Samkvæmt 2. mgr. 9. gr. raforkulaga nr. 65/2003 þarf leyfi ráðherra ef reisa á línur sem flytja raforku á 66 kV spennu eða hærrí. Með bréfi frá iðnaðarráðuneytinu, dags. 10. júlí 2008, hefur ráðherra falið Orkustofnun að fara með leyfisveitingarvald samkvæmt 2. mgr. 9. gr. raforkulaga, sbr. 32. gr. sömu laga, að öllu leyti frá og með 1. ágúst sl.

Í 2. mgr. 9. gr. raforkulaga segir ennfremur að ráðherra, nú Orkustofnun, geti bundið leyfið skilyrðum er lúta að þeim atriðum er greinir í 1. mgr. 9. gr. auk skilyrða er lúta að umhverfisvernd og landnýtingu. Þau atriði sem greinir í 1. mgr. 9. gr. eru að flutningskerfið sé byggt upp á hagkvæman hátt að teknu tilliti til öryggis, skilvirkni, áreiðanleika afhendingar og gæða raforku. Þá gegnir Orkustofnun eftirlitshlutverki samkvæmt raforkulögum.

Við umsögn Orkustofnunar um áðurnefnda frummatsskýrslu fyrir Suðvesturlínur er því litið til framangreindra atriða með hliðsjón af 1. mgr. 8. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000, þar sem kveðið er á um hvað framkvæmdaraðila ber að taka fram við gerð matsskýrslu á umhverfisáhrifum vegna framkvæmdarinnar.

Er það álit Orkustofnunar að í frummatsskýrslu fyrir Suðvesturlínur sé þeim atriðum lýst sem kveðið er á um í 1. mgr. 8. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum.

Orkustofnun leggur áherslu á að við uppbyggingu flutningskerfis landsins og endurbætur á því sé leitað hagkvæmustu leiða að teknu tilliti til atriða sem snerta öryggi raforkuafhendingar. Í ljósi þess að mikill munur er á kostnaði við byggingu loftlína annars vegar og lagningu jarðstrengja hins vegar styður Orkustofnun þá viðleitni Landsnets að velja loftlínur í stað jarðstrengja, þar sem aðstæður leyfa.

Virðingarfyllst,

Ivar Þorsteinsson
rafmagnsverkfræðingur

Valborg Steingrimsdóttir
lögfræðingur

Reykjavíkurborg
Umhverfis- og samgöngusvið

Skipulagsstofnun
b.t. Jakobs Gunnarssonar
Laugavegur 166
105 REYKJAVÍK

Reykjavík, 9. júní 2009
Tilvísun: 2009010407

Umsögn um frummatsskýrslu vegna mats á umhverfisáhrifum: Suðvesturlínur - Styrking raforkuflutningskerfis á Suðvesturlandi

Vísað er til bréfs Skipulagsstofnunar dags. 18. maí sl. þar sem óskað er eftir umsögn Umhverfis- og samgöngusviðs Reykjavíkurborgar um frummatsskýrslu um mat á umhverfisáhrifum vegna framkvæmdarinnar Suðvesturlínur - Styrking raforkuflutningskerfis á Suðvesturlandi.

Umhverfis- og samgöngusvið hefur farið yfir erindið og meðfylgjandi gögn og gerir í kjölfarið eftirfarandi athugasemdir.

Umhverfis- og samgöngusvið vill byrja á að taka fram að fyrirhuguð framkvæmd getur haft áhrif á vatnsból þrátt fyrir öryggiskröfur og mótvægisáðgerðir. Framkvæmd vatnsverndar getur farið í uppnám, einkum inni á grann- og brunnsvæði í námunda við og með aðrennsli að vatnsbólunum. Stóraukin umferð vinnutækja getur leitt til ófyrirséðra mengunaróhappa sem í þessari nálægð gætu mengað vatnsból. Framkvæmdir og rask sem fylgja uppbyggingu og þjónustu við þessar háspennulínur svo nærri vatnsbólum skapar óhjákvæmilega hættu fyrir öryggi vatnsöflunar. Skýrt þarf að koma fram í áliti Skipulagsstofnunar að ábyrgð á framkvæmdinni sé hjá Landsneti. Mikilvægt er að framkvæmdir á grann- og brunnsvæðum fari ekki fram á tímabilinu frá byrjun nóvember til loka mars og að fullt samráð verði haft við heilbrigðiseftirlitssvæðin við framkvæmdir inni á grann- og brunnsvæðum. Rétt er að áréttta að allar framkvæmdir inn á vatnsverndarsvæðum eru starfsleyfisskyldar og gefur heilbrigðiseftirlit viðkomandi svæðis út starfsleyfi og sinnir eftirliti.

Í kafla 4.9.5 í frummatsskýrslu er fjallað um mótvægisáðgerðir. Þar kemur fram að strangt eftirlit verði með gæðum og efnasamsetningu galvanhúðar og mikilvægi réttar geymslu og flutnings reifað. Með því að tryggja mestu gæði galvanhúðar háspennumastra má minnka mengunarhættu og því telur sviðið að framkvæmdaaðili þurfi að leggja fram gögn sem staðfesta að notkun blýs og annarra þungmálma hafi verið lágörkuð í öllu framleiðsluferli og geymslu og flutningur afurða eftir húðun hafi verið fullnægjandi til að tryggja gæði sinkoxíðhúðar. Gögnin þurfa að vera staðfest af viðurkenndum eftirlitsaðila eða stofnun.

Í kafla 2.3.3.3 er fjallað um niðurrif loftlína og mastra. Almennt er verklag skv. kaflanum að möstur eru felld og síðan flutt á brott í heilu lagi eða hlutuð niður. Þar sem hluti niðurrifs fer fram inn á vatnsverndarsvæði og jafnvel brunnsvæði vatnsverndarsvæðis er að mati sviðsins nauðsynlegt að viðhafa annað verklag þar. Við fellingu mastra er hætta á þungmálmamengun í jarðvegi. Til að takmarka það svæði sem mengun fellur á væri æskilegt að taka möstur niður í hlutum með krana þar sem því verður við komið. Þá þyrfti að nota jarðvegsdúk eða aðra hlíf sem auðvelt er að fjarlægja til að koma í veg fyrir að mengandi efni komist í jarðveg. Þess skal einnig gætt að búið sé að fjarlægja það sem hægt er af mögulegum mengunarvöldum af möstrunum áður en þau eru felld, þar sem það reynist nauðsynlegt. Í kafla 4.9.5 um mótvægisáðgerðir er ekki fjallað sérstaklega um mótvægisáðgerðir við niðurrif og þarf að bæta úr því.

Í kafla 4.9.4.1 á bls. 160 og 161 er brugðist við athugasemdum er fram komu við tillögu að matsáætlun varðandi lökkun á háspennumöstrum með sýruheldu lakki til að draga úr tæringu þar sem þeim er ætlað að standa hvað næst vatnsbólum. Sú mótvægisaðgerð var lögð fram í athugasemdum til að bregðast við aukinni tæringarhættu vegna brennisteinsvetnismengunar frá jarðvarmavirkjunum á Hellisheiði og nálægum svæðum. Telja skýrsluhöfundar það óþarfa mótvægisaðgerð þar sem „Orkuveita Reykjavíkur hefur [...] ákveðið að hreinsa brennisteinsvetni úr gösum á öllum virkjunum á Hellisheiðasvæðinu með því að leysa það upp í vatn. [...] en fyrsta hreinsistöðin verður sett á laggirnar við Hellisheiðavirkjun vorið 2009”. Enn hefur engin hreinsistöð verið reist og engar haldbærar upplýsingar né tímasetningar liggja fyrir varðandi hreinsun á brennisteinsvetni. Rætt hefur verið um 5-10% hreinsun á útblæstri en það liggur ljóst fyrir á þessu stigi. Í ljósi þessa telur Umhverfis- og samgöngusvið að nauðsynlegt sé að gera grein fyrir þessari mengun sem áhrifabætti í matsskýrslu og gera ráð fyrir mótvægisaðgerðum vegna tæringar af völdum brennisteinsvetnis.

Að mati sviðsins er nauðsynlegt að vakta háspennumöstur á vatnsverndarsvæðum til að geta gripið inn í ef mengunar verður vart. Reglulega þyrfti að fylgjast með ástandi mastra og gróðurs í kringum þau, þá er unnt að grípa til viðhalds og viðgerða á möstrum sem farin eru að flagna og fjarlægja mengaðan jarðveg og gróður ef þörf er á. Að lokum þarf að gera grein fyrir vöktunaráætlun í matsskýrslu.

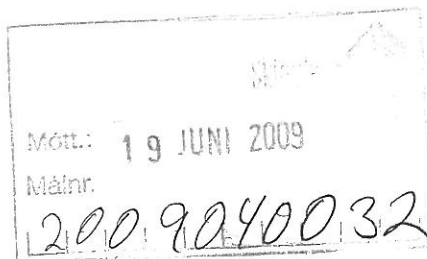
Virðingarfyllst

f.h. Umhverfis- og samgöngusviðs Reykjavíkurborgar

Svava S. Steinarsdóttir
Heilbrigðisfulltrúi

Kristín L. Ólafsdóttir
Heilbrigðisfulltrúi

Reykjavík, 16.6.2009

Skipulagsstofnun
Laugavegi 166
150 Reykjavík

Efni: Suðvesturlínur - Umsögn Orkuveitu Reykjavíkur um frummatsskýrslu Landsnets

Orkuveita Reykjavíkur (OR) hefur borist frummatsskýrsla Landsnets vegna verkefnisins Suðvesturlínur, sem tekur til endurnýjunar á raforkuflutningskerfi frá Helligheiði að Geithálsi og Hafnarfirði og áfram út á Reykjaneskaga.

Eftirfarandi er umsögn Orkuveitu Reykjavíkur um frummatsskýrslu verkefnisins sundurliðað eftir kaflanúmerum úr frummatsskýrslu:

- 1) Kafli 2.1 málsgrein 3 bls. 5. OR vill benda á að núverandi áætluð stærð er 303 MWe en telur ekki rétt að tala um lokastærð í þessu sambandi.
- 2) Kafli 2.2.4.1 málsgrein 2 bls. 14. OR fagnar því að tekið er tillit til fyrri ábendinga OR varðandi nafngift tengivirkisins.
- 3) Kafli 2.3.2 Tafla 2.3 og 2.4. Ósamræmi virðist vera milli flutningsgetu Hverahlíðarlína og Bitrulína. Auk þess telur OR rétt að miða við 3 Bitrulínur í töflu 2.4 sbr. kafla 4.4.4.1 þar sem segir að sérhver vélasamstæða verði tengd með jarðstreng. Sama gildir um samantekt í kafla 2.3.10 fyrir 3.-4. áfanga.
- 4) Kafli 2.3.5.2 málsgrein 2 bls. 46. OR vill benda á að engar áætlanir liggja fyrir að svo stöddu um lagningu hjólareiða-, göngu- og reiðleiða. Venjan er að skammstafa fyrirtækið OR en ekki O.R.
- 5) Kafli 4.2.4.1 málsgrein 1 bls. 75. Fyrirhugað er að jarðstrengslagnir að Bitru muni liggja meðfram vegi að Bitru. Með því að samnýta framkvæmdir er hægt að draga verulega úr raski umfram það sem fylgir veglagningunni.
- 6) Kafli 4.4.4.1. málsgrein 3 bls. 95. Athugasemd samhljóða athugasemd við kafla 4.2.4.1. Með því að fylgja vegstæði má lágmarka rask á hrauni í grennd við Orustuhól.
- 7) Kafli 4.5.7.1 málsgrein 2 bls. 118. Athugasemd samhljóða athugasemd við kafla 4.2.4.1 og 4.4.4.1. Með því að fylgja vegstæði má draga verulega úr raski í Helligheiðarhrauni og Orustuhólshrauni.
- 8) Kafli 4.6.4.1 bls. 130. Ósamræmi er í kaflanum þar sem annarsvegar er haldið fram að áhrif vegna jarðstrengslagna á ferðapjónustu og útivist séu minniháttar og staðbundin og að áhrif vegna jarðstrengja með virkjunum séu verulega neikvæð.

Bent er á að í matsskýrslum um virkjanaframkvæmdir á Bitru og við Hverahlíð er fjallað um samlegðaráhrif með öðrum framkvæmdum á Hengilssvæðinu.

Í matsskýrslunum stendur:

„Með tilkomu Hellisheiðarvirkjunar, Bitruvirkjunar, Hverahlíðarvirkjunar og háspennulína sem liggja frá þessum virkjunum er ljóst að Hengilssvæðið breytist nokkuð frá því sem áður var... Það er mat framkvæmdaraðila að teknu tilliti til ofangreindra atriða að samlegðaráhrif Hellisheiðarvirkjunar, Bitruvirkjunar, Hverahlíðarvirkjunar og háspennulína á útivist og núverandi ferðaþjónustu á Hengilssvæðinu komi til með að verða talsverð til veruleg.“

Niðurstaða Landsnets að samlegðaráhrif virkjana með línulögnum séu verulega neikvæð á útivist og ferðaþjónustu er önnur en niðurstaða í matsskýrslum OR. OR vill einnig benda á að í matsskýrslum um virkjanir við Hverahlíð og í Bitru er fjallað um framkvæmdir í heild, mótvægisáðgerðir vegna þeirra og áhrif á umhverfið. Æskilegt væri að vísa í matsskýrslur viðeigandi virkjanaframkvæmda þegar vitnað er í umhverfisáhrif þeirra.

Mikilvægt er að rík áhersla sé lögð á að eftirfarandi öryggisatriði séu virt á framkvæmdatíma verkefnis til að koma í veg fyrir mengun á framkvæmdatíma:

- a) Öll tæki séu skoðuð m.t.t. leka í samræmi við þá skoðun sem OR lætur framkvæma á tækjum sem notuð eru á vatnsverndarsvæðum. Þessi skoðun sé framkvæmd af viðurkenndri skoðunarstöð.
- b) Eftirlit sé með tækjum sem notuð eru á vatnsverndarsvæði á framkvæmdatíma, og skýr heimild að vísa tækjum af svæðinu uppfylli þau ekki kröfur um mengunarvarnir.
- c) Sérútbúin olíuáfyllingarsvæði verði skilgreind á vatnsverndarsvæðum og sé frágangur vegna lekavarna í samráði við heilbrigðiseftirlit. Engin meðhöndlun olíuvara verði leyfð utan þessara svæða, strangt eftirlit verði með olíuflutningum um vatnsverndarsvæði og ekki flutt meira í hverri ferð en þörf er á.
- d) Aðilar hafi tiltæk mengunarvarnarsett við framkvæmdir og fylgi leiðbeiningum um viðbrögð við mengun, LBQ-240.
- e) Eftirlit sé með annarri umferð á slóðum innan vatnsverndarsvæðis á framkvæmdatíma og gerðar ráðstafanir til að hindra óviðkomandi umferð.
- f) Setja skýrar reglur um hámarkshraða ökutækja á vatnsverndarsvæðum.
- g) Tilnefndur verði tengiliður frá OR gagnvart framkvæmdaefitirliti á framkvæmdatíma og tryggt að tengiliður sé ávallt upplýstur um allt það sem lýtur að vatnsvernd.

Annað:

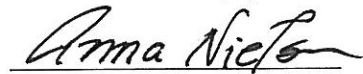
Kort með grunnvatns- og rennislíkanum vatnsverndarsvæðis höfuðborgarsvæðisins vantar í frummatsskýrslu.

Tryggt þarf að vera að grunnvatni stafi ekki hætta af galvanhúð á háspennumöstrum.

Vinsamlegast hafið samband við undirritaða ef óskað er frekari skýringa á athugasemdum.

Virðingarfyllst,

f.h. Orkuveitu Reykjavíkur

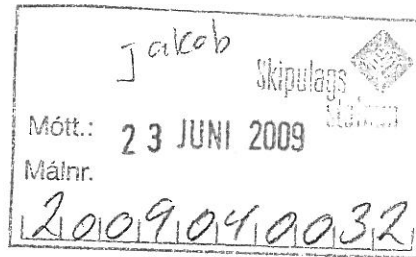

Anna Nielsen
anna.nielsen@or.is

Skipulagsstofnun
Laugavegi 166
150 Reykjavík

19. júní 2009

Umsögn Heilbrigðiseftirlits Kjósarsvæðis um Suðvesturlínur. Frummatsskýrsla.

Vísað er til bréfs Skipulagsstofnunar dagsett 18. maí 2009 þar sem óskað er umsagnar Heilbrigðiseftirlits Kjósarsvæðis um mat á umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar Suðvesturlínur. Styrking raforkukerfisins á Suðvesturlandi. Með erindinu fylgdi frummatsskýrsla og kortahefti ásamt leiðréttingu sem barst með bréfi dagsettu. 20. maí 2009.

Heilbrigðiseftirlit Kjósarsvæðis hefur yfirfarið ofangreind gögn og gerir eftirfarandi athugasemdir. Heilbrigðiseftirlitið er ósammála þeirri skoðun skýrsluhöfunda í frummatsskýrslunni að framkvæmdin hafi óveruleg eða engin áhrif á vatnsból þegar tekið hefur verið tillit til öryggiskrafna og mótvægisáðgerða. Þvert á móti telur heilbrigðiseftirlitið að hún gæti haft veruleg umhverfisáhrif í för með sér.

Á fyrri stigum benti Heilbrigðiseftirlitið á að óæskilegt væri að farið yrði í þessar framkvæmdir inni á vatnsverndarsvæði höfuðborgarsvæðisins og þá sér í lagi svæði næst brunnsvæði. Heilbrigðiseftirlitið telur að þær hafi slæm áhrif á ímynd svæðisins sem vatnsverndarsvæðis auk mengunarhættu vegna framkvæmda og mannvirkja og að þær gætu sett framkvæmd vatnsverndar í uppnám, einkum inni á grann- og brunnsvæði í námunda við og með aðrennsli að vatnsbólunum. Ófyrirséð mengunaróhöpp í þessari nálægð gætu mengað vatnsból. Framkvæmdir og rask sem fylgja uppbyggingu og síðar þjónusta við þessar háspennulínur svo nærri vatnsbólum skapar óhjákvæmilega hættu fyrir öryggi vatnsöflunar.

Heilbrigðiseftirlitið telur forsenduna fyrir því að unnt sé að samþykkja ný háspennumöstur innan vatnsverndarsvæðisins, að strangt gæðaeftirlit verði með val á nýjum háspennummöstrum innan vatnsverndarsvæðisins og þá sér í lagi brunnsvæða. Til viðbótar við galvanhúðun verði einnig aðrir þættir í framleiðsluferli háspennumastranna vaktadír, s.s. lágmörkun á annarri notkun blýs í framleiðsluferlinu og geymsla afurða eftir húðun til að tryggja gæði sinkoxíðhúðar. Telur heilbrigðiseftirlitið að í álit Skipulagsstofnunar eigi að beina því til Landsnets að eftirlit með framleiðslunni verði formfest á þann hátt, að hægt verði að sannreyna það, t.d. með því að láta opinbera stofnun eða viðurkenndan eftirlitsaðila staðfesta það. Jafnframt verði eldri möstur innan vatnsverndarsvæðisins felld eitt og eitt eða þannig að sem minnst hætta verði á því að þungmálmur frá þeim berist út í umhverfið.

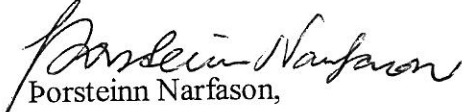
HEILBRIGÐISEFTIRLIT KJÓSARSVÆÐIS

Heilbrigðiseftirlitið telur að Skipulagsstofnun eigi að skilyrða framkvæmdina því að þungmálum í jarðvegi og mosa við háspennumöstur inni á vatnsverndarsvæðinu verði vaktaðir eftir að framkvæmdatíma lýkur þannig að unnt sé að bregðast við háum gildum og um leið að lágmarka umhverfisáhrif framkvæmdarinnar á vatnsból höfuðborgarsvæðisins.

Heilbrigðiseftirlitið telur mikilvægt að Skipulagsstofnun árétti í álitinu sínu að ábyrgð á framkvæmdinni sé hjá Landsneti. Jafnframt telur heilbrigðiseftirlitið mikilvægt að framkvæmdir á grunn- og brunnsvæðum fari ekki fram á tímabilinu frá byrjun nóvember til loka mars og að fullt samráð verði haft við heilbrigðiseftirlitið við framkvæmdir innan vatnsverndarsvæðisins í lögsagnarumdæmi heilbrigðiseftirlits Kjósarsvæðis og áréttar að framkvæmdin er starfsleyfisskyld hjá eftirlitinu.

Eftirlitið leggur mikla áherslu á að vegaslóðum inn á vatnsverndarsvæðið verði lokað að framkvæmd lokinni til að koma í veg fyrir óviðkomandi umferð og ólöglega losun eins og á hrossaskít. Dæmi eru um að slóðar séu nú notaðir til losunar á úrgangi. Jafnframt þarf að geta hvernig vatnsverndarsvæðið verður merkt sem slíkt við helstu leiðir.

Virðingarfyllt

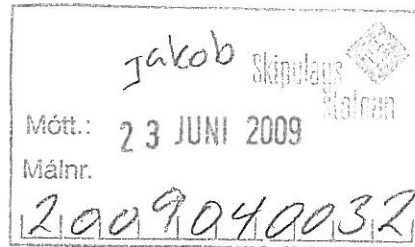

Þorsteinn Narfason,
framkvæmdastjóri.

GARÐABÆR

www.gardabaer.is

Skipulagsstofnun
Laugavegi 166
150 REYKJAVÍK

Garðabæ, 19. júní 2009
Tilvísun: 2007030081/511

Efni: Suðvesturlínur. Styrking raforkuflutningskerfis á suðvesturlandi. Mat á umhverfisáhrifum.

Vísað er til erindis Skipulagsstofnunar frá 18.maí sl.

Erindið var lagt fram á fundi skipulagsnefndar Garðabæjar þann 27.maí sl og vakin athygli á frummatsskýrslu og ágætum verkefnisvef Landnets.

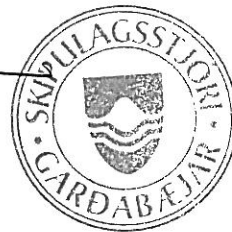
Engar athugasemdir komu fram í nefndinni og ekki eru gerðar neinar athugasemdir við skýrsluna að hálfu Garðabæjar.

Í skýrslunni er á fullnægjandi gert grein fyrir þeim atriðum sem talin eru upp í 22.gr. reglugerðar um mat á umhverfisáhrifum nr.1123/2005 að mati Garðabæjar.

Virðingarfyllst

Arinbjörn Vilhjálmsson

SELTJARNARNESBÆR

Skipulagsstofnun
Laugavegi 166
150 Reykjavík

Seltjarnarnes, 25. júní 2009

Tilvísun 2009020001

Efni: Suðvesturlínur. Styrking raforkuflutningskerfis á Suðvesturlandi. Mat á umhverfisáhrifum.

Erindi Skipulagsstofnunar dags. 18. maí 2009 var tekið fyrir á fundi skipulags- og mannvirkjanefndar þann 16. júní sl. og afgreitt með svofelldri bókun sem samþykkt var í bæjarstjórn þann 24. júní 2009.

Lagt var fyrir erindi frá Skipulagsstofnun með frummatsskýrslu vegna Suðurvesturlínu frá Hellisheiði til Reykjaness. Nefndin gerir ekki athugasemd við framlagða frummatsskýrslu.

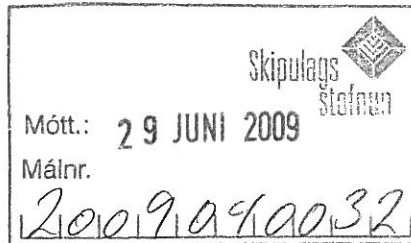
Virðingarfyllst

Ólafur Melsted

Framkvæmdstjóri tækni- og umhverfissviðs

Skipulagsstofnun
B.t. Jakobs Gunnarssonar
Laugarvegi 166
150 Reykjavík

Reykjanesbæ 25. júní 2009

Umsögn Heilbrigðiseftirlits Suðurnesja um Suðvesturlínu, frá Hellisheiði til Reykjaness. Frummatsskýrsla.

Heilbrigðiseftirlit Suðurnesja (HES) hefur mótttekið og yfirfarið til umsagnar gögn sem bárust með bréfi dags. 18. maí 2009. Embættið gerir neðangreindar athugasemdir og ábendingar.

Í kafla 2.2.4.8, *Njarðvíkurheið að Reykjanesvirkjun*, segir m.a.: „Gert er ráð fyrir því að tengivirkið á Rauðamel verði rífið.“ Bent skal á að sækja skal um starfsleyfi fyrir niðurrif húsa og annarra bygginga til Heilbrigðiseftirlits Suðurnesja sbr. lið 10.8, fylgiskjal 2, reglugerðar nr. 785/1999 um starfsleyfi fyrir atvinnurekstur sem getur haft í för með sér mengun. Sama gildir um niðurrif raflína og mastra líkt og getið er um í kafla 2.2.4.7, *Hrauntungur að Njarðvíkurheiði*, er sagt að Suðvestur lína 1 verði rifin. Hafa skal samráð við Heilbrigðiseftirlit Suðurnesja um flutninga á spilliefnum sem fylgja munu niðurrifi mannvirkja um vatnaverndarsvæða innan umdæmisins.

Bent skal á að í kafla 2.3.5.8, *Rauðimelur – Fitjar*, er þess getið að vegslóðar þurfi styrkingar. Sækja skal um starfsleyfi samkvæmt ákvæðum laga nr. 7/1998 um hollustuhætti og mengunarvarnir og með vísun í ákvæði 17. gr. reglugerðar nr. 785/1999 um starfsleyfi fyrir atvinnurekstur sem getur haft í för með sér mengun, með síðari breytingum (lið 7.17. önnur sambærileg starfsemi fyrir vélknúin farartæki og lið 10.7 er fjallar um vinnubúðir sem tengjast tímabundnum framkvæmdum í fylgiskjali 2 við sömu reglugerð). Olíunotkun skal vera í lágmarki á svæðinu og skal haft samráð við HES um olíuflutninga, olíuáfyllingar og smáviðgerðir vinnuvéla.

Verði nýtt tengivirki byggt á Njarðvíkurheiði skal fullt samráð haft við Heilbrigðiseftirlit Suðurnesja um mengunarvarnir. Sækja skal um starfsleyfi fyrir stórar spennistöðvar sbr. lið 9.2, fylgiskjal 2, reglugerðar nr. 785/1999.

Líkt og getið var í umsögn HES um tillögu að matsáætlun Suðvesturlínu mun fyrirhuguð Reykjaneslína 1 og 2 og Svartsengislína 1 liggja í um 750 metrum frá neysluvatnstökusvæðinu í Lágum. Svartsengislína 1 liggur þvert yfir Lágur. Fyrnefndar línuleiðir liggja um vatnsverndarsvæði 1. flokk sbr. nógildandi svæðisskipulagi og fyrirhugað grannsvæði. Um flokkun vatnsverndarsvæða, II. fl. Grannsvæði, segir í 13. gr. reglugerðar nr. 796/1999 um varnir gegn mengun vatns: „*Utan við brunnsvæðið skal ákvarða grannsvæði vatnsbólans og við ákvörðun stærðar þess og lögunar skal taka tillit til jarðvegsþekju svæðisins og grunnvatnsstrauma sem stefna að vatnsbólunni. Á þessu svæði skal banna notkun á*

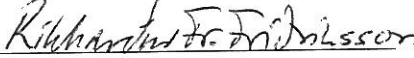

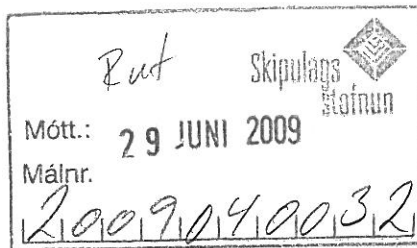
HEILBRIGÐISEFTIRLIT SUÐURNESJA

SUÐURNES PUBLIC HEALTH AUTHORITY

hættulegum efnum og birgðageymslu slíkra efna. Hér er m.a. átt við olíu, bensín og skyld efni, salt, eitrefni til útrýmingar á skordýrum eða gróðri og önnur efni sem mengað geta grunnvatn, auk efna sem sérstaklega eru tilgreind í reglugerð um neysluvatn. Ekki skal leyfa nýjar byggingar, sumarbústaði eða þess háttar á svæðinu. Vegalagnir, áburðarnotkun og önnur starfsemi innan svæðisins skal vera undir ströngu eftirliti..“ Grunnvatnsstaðan í Lágum liggur mjög hátt og nær að hluta upp á yfirborð jarðar. Á þessu svæði er hraun krosssprungið og með misgengjum. Af þess völdum má ljós vera að svæðið er afar viðkvæmt fyrir hverskonar framkvæmdum og mengunarhætta mikil. Til þess að tryggja vernd vatnsbóla í Lágum vegna framkvæmda gerir Heilbrigðiseftirlit Suðurnesja þá kröfu, líkt og tilmæli heilbrigðiseftirlits Hafnarfjarðar- og Kópavogssvæðis (kafla 4.9.5 Mótvægisaðgerðir), að ekki verði unnið inn á brunn- og grannsvæðum vatnsverndar á vetrartíma, þ.e. frá byrjun nóvember til loka mars. Endurskoða skal kafla 4.9.5, mótvægisaðgerðir, með tilliti til vatnsverndar í Lágum. Mótvægisaðgerðir til vatnsverndar skal eigi vera minni á vatnsverndarsvæði Suðurnesinga en á vatnsverndarsvæði höfuðborgarsvæðisins.

Virðingarfyllst,

Ríkhartur Fr. Friðriksson,
umhverfisfulltrúi.

Skipulagsstofnun
Jakob Gunnarsson
Laugavegur 166
150 Reykjavík

Fornleifavernd ríkisins

Suðurgata 39, 101 Reykjavík
Sími: 555 6630, Bréfsími: 555 6631
Heimasíða: www.fornleifavernd.is
kristinn@fornleifavernd.is

Reykjavík 25. júní 2009

Tilvísun: Fvr 2009020007 IKM

Efni: Suðvesturlínur. Styrking raforkuflutningskerfis á Suðvesturlandi.

Fornleifavernd ríkisins hefur mótttekið bréf Skipulagsstofnunar frá 18. maí s.l. þar sem óskað er eftir umsögn um mat á umhverfisáhrifum ofangreindrar framkvæmdar. Með bréfi Skipulagsstofnunar fylgdi frummatsskýrsla og fornleifaskráningarskýrsla Fornleifafræðistofunnar: *Fornleifaskráning vegan mats á umhverfisáhrifum háspennulína frá Ölkelduhálsi að Helguvík í Reykjanesbæ*. Stuðst er við upplýsingar úr þessum skýrslum í umsögninni.

Við skráningu fornleifa á áhrifasvæði fyrirhugaðra framkvæmda við lagningu Suðvesturlína fundst 220 fornleifar á 150 stöðum. Í frummatsskýrslu er fyrirhuguðum línuleiðum til hagræðis skipt í tíu svæði frá austri til vesturs og framkvæmdum og umhverfisáhrifum lýst innan hvers svæðis. Sama aðferð verður notuð í þessari umsögn.

Hellisheiði að Kolviðarhóli.

Flestar fornleifar sem skráðar voru á þessu svæði eru í það mikilli fjarlægð frá framkvæmdasvæðinu að þeim ætti ekki að stafar hættu af fyrirhuguðum framkvæmdum. Taka þarf tillit til eftitalinna fornleifa á Hellisheiði að Kolviðarhóli (skáletraður texti er úr fornleifaskráningarskýrslu Fornleifafræðistofunnar):

Forn leið (4:1): *Gatan er víða afar greinileg með sorfnum rásum, allt að 20 sm djúpum, eftir hófa í hraunhelluna. Á við og dreif fjölgar reiðgötunum og geta verið allt að fjórar á 10 m breiðu belti og á stöku stað eru þær nær ósýnilegar. Línuvegur sker leiðina skammt austur af Hellisskarði, en nokkru áður en komið er í skarðið hverfur gatan. Þó gæti hún hafa verið sameinuð götunni „Milli hrauns og hlíðar“ í sjálfu skarðinu, en sú gata var gerð á 19. öld (örugglega ofan í eldri götu). Hellisgatan er vel vörðuð og er bæði hún og vörðurnar, auk gamla sæluhússins „Hellukofinn“, friðlýstar. Ekki eru vörðurnar í neinni hættu. Síðar var lagður upphlaðinn vegur í götuna. Var sá vegur kenndur við Eirik í Grjótá. (Örnefnaskrá. Hellisheiði). Þennan upphlaðna veg má sjá leifarnar af vestarlega, skömmu áður en komið er að Hellisskarði (rétt hjá vörðu nr. 51) og austur af Biskupsvörðunni (nr. 46) hjá Helliskofanum. Aðeins er um stuttann kafla að ræða (um 50 m) og ekki er hægt að*

sjá þessa götu annarsstaðar á Hellisgötunni. Nýleg girðing liggur víða með götunni og hefur skemmt hana á nokkrum stöðum. Eldri rafmagnsstaurar hafa einnig skemmt hana á allavega tveimur stöðum.

Þór Magnússon, þáverandi þjóðminjavörður, friðlýsti leiðina um Hellurnar árið 1971. Því sem friðlýst var er lýst svo: „Gamla sæluhúsið, "Hellukofinn" svonefndi, er stendur við hinn varðaða veg vestantil við miðja heiði. [(Hellisheiði).] Einnig vörðurnar og vegurinn, troðin hestaslóð sem víða markar fyrir í hrauninu.” Í 11. gr. þjóðminjalaga (Nr. 107/2001) er m.a. fjallað um friðlýstar fornleifar. Þar segir m.a.: *Þeim minjum, sem friðlýstar eru, skal fylgja 20 metra friðhelgað svæði út frá ystu sýnilegu mörkum fornleifa og umhvefis nema kveðið sé á um annað.*

Forneifavernd ríkisins telur gömlu leiðina yfir Hellisheiðina mjög merkar fornleifar. Stofnunin leggur áherslu á að leiðinni verði ekki raskað frekar en orðið er. Möstur eldri háspennulínu sem liggur yfir heiðina standa í gömlu leiðinni. Nú er fyrirhugað að endurbyggja þessa línu. Merkja þarf gömlu leiðina á meðan á niðurrifi línunnar stendur og gæta ítrustu vafærni við það verk. Gæta þarf þess að staðsetning mastra nýrrar línu skaði ekki gömlu leiðina. Ný lína mun liggja sunnar en þær línur sem fyrir eru og því ekki fara yfir leiðina nema á einum stað, sbr. fornleifakort nr. 1 í mynda- og kortahefti með frummatsskýrslu. Gæta þarf þess að möstur línunnar raski ekki leiðinni á þessum stað.

Þann 3. júní s.l. fór undirritaður starfsmaður Forneifaverndar ríkisins ásamt starfsmönnum Eflu verkfræðistofu og fornleifafræðingi sem skráði fornleifar á framkvæmdasvæðinu á vettvang á Hellisheiði. Tilgangur ferðarinnar var að kynna Forneifavernd ríkisins nýja staðsetningu tengivirkis á heiðinni og skoða áhrif slóða sem liggja á að tengivirknu og jarðstrengs frá Bitruvirkjun að tengivirkinu á gömlu leiðina. Tengivirkinu hefur verið valin staður um 20 m sunnan við leiðina. Bílplan verður sunnan tengivirkisbyggingarinnar. Tengivirkið ætti því ekki að raska gömlu leiðinni. Forneifavernd ríkisins telur að merkja þurfi gömlu leiðina á þessum stað til að koma í veg fyrir að hún raskst af vangá á meðan á framkvæmdum stendur. Jarðstrengur og slóði munu liggja frá tengivirkinu að Suðurlandsvegi og meðfram honum að norðanverðu nokkurn spöl. Gamla leiðin liggur að Suðurlandsvegi á þessu svæði en hefur verið raskað þegar Suðurlandsvegur var lagður. Gamla leiðin er ekki sýnileg næst Suðurlandsveginum. Forneifavernd ríkisins telur mjög mikilvægt að slóðanum og jarðstrengnum verði komið fyrir á því svæði þar sem gamla leiðin er ekki sýnileg. Merkja þarf gömlu leiðina á þessum stað á meðan á framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir að hún raskist af vangá á meðan á framkvæmdum stendur. Ef raska þarf hluta gömlu leiðarinnar á þessum stað vegna framkvæmdanna þarf að sækja um leyfi Forneifaverdar ríkisins til þess, sbr. 10. gr. þjóðminjalaga.

Vörður (48:1). *Um 10 m NA af malbikuðum vegi sem liggur í átt að Hellisskarði. Í hrauni... 1) Varða. 1,5 x 2,5 m (NA - SV) og 1,5 m há. Varðan er úr hraungrjóti, nokkuð óreglhuleg og tekin að falla. Um 40 m A af vörunni er varða 2). 2) Varða. 1 x 1,2 m (NV - SA) og 1 m há. Varðan virðist illa hlaðin og ung. Vörðurnar hafa trúlega varðað leið sem kallaðist Milli hrauns og hliðar. Sú leið lá frá Hellisgötunni í austur þegar komið var upp úr Hellisskarðinu (Örnefnaskrá. Hellisheiði). Merkja þarf vörðuna á meðan á framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir að hún raskist af vangá. Ef ekki verður komist hjá raski á vörðunum vegna framkvæmdanna ber að sækja um leyfi Forneifaverdar ríkisins til þess, sbr. 10. gr. þjóðminjalaga.*

Varða (49:1). *Um 20 m S af malbikuðum vegi sem liggur í átt að Hellisskarði. Í hrauni... Varða. 2,5 x 3 m (N - S) og 1,8 m há. Varðan er úr hraungrjóti, nokkuð óreglhuleg í forminu en gæti hafa verið ferhyrnd upphaflega. Hún er tekin að falla vestan megin. Varðan hefur trúlega varðað leið sem kallaðist Milli hrauns og hliðar. Sú leið lá frá Hellisgötunni í austur þegar komið var upp úr Hellisskarðinu (Örnefnaskrá. Hellisheiði). Merkja þarf*

vörðuna á meðan á framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir að hún raskist af vangá. Ef ekki verður komist hjá raski á vörðunni vegna framkvæmdanna ber að sækja um leyfi Fornleifaverðar ríkisins til þess, sbr. 10. gr. þjóðminjalaga.

Varða (50:1). *Efst í Hliðarskarði norðanverðu og um 5 m A af malbikuðum vegi sem liggur niður Hellisskarðið. Rétt vestan við götu. Í hrauni. Varða. 2 x 3,5 m í þvermál og 1,8 m há. Varðan er úr hraungrjóti, nokkuð óregluleg í forminu en gæti hafa verið hringlaga. Hún er nokkuð illa hlaðin. Varðan hefur trúlega varðað leið sem kallaðist Milli hrauns og hliðar. Sú leið lá frá Hellisgötunni í austur þegar komið var upp úr Hellisskarðinu (Örnefnaskrá. Hellisheiði).* Varðan liggur mjög nærri línu sem rífa á niður. Merkja þarf vörðuna á meðan á framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir að hún raskist af vangá. Ef ekki verður komist hjá raski á vörðunni vegna framkvæmdanna ber að sækja um leyfi Fornleifaverðar ríkisins til þess, sbr. 10. gr. þjóðminjalaga.

Gata (51:1). *Í norðanverðu Hellisskarði og svo austur með Stóra- Skarðsmýrarfjalli. Í hrauni... Þar sem gatan er varðveitt er hún 3 - 4 m breið. Í skarðinu efst er hún hlaðinn upp... og sömuleiðis er hún hlaðin upp neðst. Þar sem gatan liggur út úr Hellisleiðinni ofan við skarðið heitir hún „Milli hrauns og hliðar“. Nýlegur vegur hefur verið lagður ofan í götuna þar sem hún lá meðfram Skarðsmýrarfjallinu, rétt við hraunkantinn. Leiðir skilja u.þ.b. þegar komið er að skátaskála norðan við Skarðsmýrina. Þá má fylgja leiðinni í stórum dráttum vandræðalaust yfir Fremstadal... Gatan er mjög víða eydd vegna vegagerðar og annarra framkvæmda á svæðinu í kring um virkjanasvæðið við Hellisskarðið. „Undir þessum fjöllum [Skarðsmýrarfjöll] og um Hengladali, síðan vestur á Hellisskarð, liggur vegur Grafningsmanna á Suðurnes, er kallast milli hrauns og hliðar.“ (Háldan Jónsson 1937:8). Jarðstrengur frá Bitruvirkjun að tengivirki mun fara þar um sem gatan liggur. Ekki kemur fram í frummatsskýrslu né fornleifaskráningarskýrslu hvort gatan er sýnileg þar sem jarðstrengurinn mun liggja. Ef sýnileg ummerki götunnar raskast við lagningu jarðstrengsins er nauðsynlegt að gatan verði mæld inn með GPS-tæki og hún ljósmynduð. Sækja þarf um leyfi Fornleifaverðar ríkisins til að raska götunni, sbr. 10. gr. þjóðminjalaga.*

Lágaskarðsvegur (56:1). *Um 70 m suður af þjóðveginum. Í mosavöxnu hrauni. Vegur. Um 4 m breiður. Hann er upphlaðinn þar sem hann var skoðaður í Hverahliðinni, vestan við hugsanlegt áhrifasvæði háspennulinnunnar. Viðast hvar hefur yngri vegur verið lagður ofan í þennan veg, en á stöku stað er hann þó óspilltur.* Jarðstrengur frá Hverahíðarvirkjun að tengivirki mun fara þar um sem gatan liggur. Ekki kemur fram í frummatsskýrslu né fornleifaskráningarskýrslu hvort gatan er sýnileg þar sem jarðstrengurinn mun liggja. Ef sýnileg ummerki götunnar raskast við lagningu jarðstrengsins er nauðsynlegt að gatan verði mæld inn með GPS-tæki og hún ljósmynduð. Sækja þarf um leyfi Fornleifaverðar ríkisins til að raska götuni, sbr. 10. gr. þjóðminjalaga.

Í fornleifaskráningarskýrslu eru nokkrar fornleifar, auk þeirra sem að framan greinir, taldar í mikilli tímabundinni hættu vegna línulagnar. Þetta eru Orustuhóll (5:1), rétt (5:2) og tvær vörður (52:1 og 53:1). Samkvæmt korti nr. 1 í mynda- og kortahefti sem fylgir frummatsskýrslu er Orustuhóll, réttin og varða (53:1) utan áhrifasvæðis framkvæmdarinnar og ættu því ekki að vera í hættu. Varða (52:1) er um 25 m ANA af Búrfellslínu 2. Fyrirhuguð endurbygging línu og uppsetning nýrrar línu verða sunnan Búrfellslínu 2 svo að vörðunni ætti ekki að stafa hætta af þeim framkvæmdum.

Kolviðarhóll að Sandskeiði.

Á þessari leið fundust 17 fornleifar á 15 stöðum. Af fornleifunum eru 13 í kringum Húsmúlarétt við Draugatjörn í Sveitarfélaginu Ölfusi, ein varða (54:1) í Kópavogi og tvær vörður (13:1) og ein leið (14:1) í Mosfellsbæ. Í frummasskýrslu segir að samkvæmt fornleifaskráningu sé engar fornleifar taldar í beinni hættu vegna framkvæmdanna á þessari

línuleið og því séu áhrif þeirra talin óveruleg. Í töflu á bls. 11 í fornleifaskráningarskýrslu kemur fram að minjarnar við Húsmúlarétt séu ekki í hættu. Í texta á bls. 16 í skýrslunni er hins vegar sagt að Húsmúlarétt (1:1), sæluhúsið (2:1) og garðurinn (3:1) utan um Draugatjörn séu taldar í mikilli hættu vegna fyrirhugaðra framkvæmda.

Af gögnum að dæma verður ekki betur séð en fyrirhugaðar framkvæmdir, ný línulögn og endurbygging eldri línu, séu sunnan við núverandi línu (þá sem standa mun áfram) og þar með fjær fornleifunum við Draugatjörn en núverandi lína. Minjunum ætti því ekki að stafa hættu af fyrirhuguðum framkvæmdum. Mikilvægt er þó að varlega sé farið á þessum stað, m.a. í ljósi þess að árið 2006 var grafinn skurður svo nærri garðinu sem liggur utan um Draugatjörn að þar hefði hæglega getað orðið stórtjón á garðinum. Skurðurinn rýrir einnig ásýnd gamla garðsins. Nýja línan liggur yfir gamla leið samkvæmt fornleifakorti nr. 2 í mynda- og kortahefti með frummatsskýrslu. Í fornleifaskráningarskýrslu (bls. 16) er leiðin talin framhald Hellugötunnar á háheiðinni. Ef gatan raskast við lagningu línunnar er nauðsynlegt að gatan verði mæld inn með GPS-tæki og hún ljósmynduð. Sækja þarf um leyfi Fornleifaverndar ríkisins til að raska götunni, sbr. 10. gr. þjóðminjalaga.

Leið (14:1). Línan sker leið 14:1 í landi Mosfellsbæjar. Leiðinni er lýst svo í fornleifaskráningarskýrslu: *Um 150 - 200 m austur af Lyklafelli, Yfir holt og hæðir. 30 m SA af staur nr. 251 á Búrfellslínu 2. Í móa og holti... Gatan liggur um allt að 10 m breitt svæði þar sem hún breiðir hvað mest úr sér norðan við rafmagnslínur tvær. Sjá má allt að 5 - 8 reiðgötur. Þegar nær kemur rafmagnslínunum verður gatan mjög ógreinileg. Trúlega hefur hún leitað víða á þessu svæði og t.d. má sjá nokkuð greinilega reiðgötu um 150 austar. Hugsanlega er þetta hluti af gömlu þjóðleiðinni sem fer yfir Hellisheiðina (Hellisleið, fornleifar nr. 4 í Ölfusi eða leiðarinnar Milli hrauns og hliðar, fornleifar nr. 51 í Ölfusi). GPS mælt undir Búrfellslínu 3A. Ef gatan raskast við lagningu línunnar er nauðsynlegt að gatan verði mæld inn með GPS-tæki og hún ljósmynduð. Sækja þarf um leyfi Fornleifaverndar ríkisins til að raska götunni, sbr. 10. gr. þjóðminjalaga.*

Vörður (13:1). *Á dálitlum bergás eða rana sem gengur vestur úr Lyklafelli og þar sem línuvegur fer yfir. Rétt undir Búrfellslínu 2. Á blánum kletti. Vörður. 1) Varða. 0,7 x 1 m (NA - SV) og 1,6 m há. Úr grjóti. Stór steinn eða hella er sunnanvert í vörðunni neðst. Nýlega hlaðin og efri hlutinn verið hreyfður mjög nýlega. 13 m SV af 1) er: 2) Varða. 0,6 x 0,9 m (N - S) og 0,9 m há. Úr grjóti. Varðan er mjög illa hlaðin og hefur nýlega verið hreyft við efri hlutanum. Vörðurnar standa undir háspennulínu sem á að endurbyggja. Merkja þarf vörðurnar á meðan á framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir að þær raskist af vangá. Ef ekki verður komist hjá raski á vörðunum þarf að sækja um leyfi Fornleifaverndar ríkisins til að fjarlægja þær, sbr. 10. gr. þjóðminjalaga.*

Sandskeið að Geithálsi.

Á þessari leið stendur einungis til að rífa niður línu, Sogslínu 2. Skráðar voru 11 fornleifar á svæðinu. Níu þessara fornleifa eru í Mosfellsbæ. Þetta eru 5 vörður, 2 leiðir, 1 eyðibýli og ein meint rúst, sem skráð var sem rúst árið 2003 en er af skrásetjara nú talin náttúrumyndun. Taka þarf tillit til eftirtalinna fornleifa á þessari leið:

Varða (4:1). *Um 30 m NA af rafmagnslínu og staur 248 á Búrfellslínu 2. Á klapparhól í móa. Varða. 1 x 1 m (NV - SA) og 1,3 m há. Úr grjóti. Varðan virðist vera nýlega endurhlaðin. Hún varðar Dyraveg. Í fornleifaskráningarskýrslu kemur fram að varðan sé í mikilli tímabundinni hættu vegna niðurrifs Sogslínu 2. Merkja þarf vörðuna á meðan á framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir að hún raskist af vangá. Ef ekki verður komist hjá raski á vörðunni þarf að sækja um leyfi Fornleifaverndar ríkisins til að fjarlægja hana, sbr. 10. gr. þjóðminjalaga.*

Dyravegur (6:1). *Yfir holt og hæðir. Fornleið. Í leiðinni má sjá reiðgötu, 4 - 6 hlið við*

hlið, og dýpri rásir á stöku stað. Hún liggur A - V þar sem hún var skoðuð í kringum núverandi línur sem þarna eru. Leiðin er víða farin að gróa upp og hverfa. Við leiðina voru nokkrar vörður skráðar (nr. 4 - 5 og 7 - 9). Í forleifaskráningarskýrslu kemur fram að gatan sé í mikilli tímabundinni hættu vegna niðurrifs Sogslínu 2. Ef gatan raskast við lagningu línunnar er nauðsynlegt að hún verði mæld inn með GPS-tæki og hún ljósmynduð. Sækja þarf um leyfi Fornleifaverndar ríkisins til að raska götunni, sbr. 10. gr. Þjóðminjalaga.

Varða (7:1). *Um 10 m NA af rafmagnslínu, á milli staura 248 og 249 á Búrfellslínu 2. Á klapparhól í móa. Varða. 0,7 x 1 m (N - S) og 1,8 m há. Úr grjóti. Varðan er að hluta til hlaðin ofan á stóran stein. Botn er ferningslaga. Hún varðar Dyraveg. Í forleifaskráningarskýrslu kemur fram að varðan sé í mikilli tímabundinni hættu vegna niðurrifs Sogslínu 2. Merkja þarf vörðuna á meðan á framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir að hún raskist af vangá. Ef ekki verður komist hjá raski á vörðunni þarf að sækja um leyfi Fornleifaverndar ríkisins til að fjarlægja hana, sbr. 10. gr. Þjóðminjalaga.*

Varða (8:1). *Um 45 m SV af rafmagnslínu og um 70 m VSV af staur 249 á Búrfellslínu 2. Á klapparhól í móa. Varða. 1,3 m í þvermál og 1,7 m há. Úr grjóti. Upp úr toppi vörðunnar er spisslaga steinn. Varðan virðist nýlega endurhlaðin. Hún varðar Dyraveg. Í forleifaskráningarskýrslu kemur fram að varðan sé í mikilli tímabundinni hættu vegna niðurrifs Sogslínu 2. Merkja þarf vörðuna á meðan á framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir að hún raskist af vangá. Ef ekki verður komist hjá raski á vörðunni þarf að sækja um leyfi Fornleifaverndar ríkisins til að fjarlægja hana, sbr. 10. gr. Þjóðminjalaga.*

Sólheimakot (10:1). *Á hól í hlið, um 50 m SV af rafmagnslínu (Sogslínu 2) og um 60 - 70 m V af rafmagnsstaur nr. 158. Við nýlegt rautt timburhús sem kallað er Sólheimakot... Á um 70 m stóru svæði þar sem nú stendur nýlegt rautt timburhús á malarbornu plani. Svæðið er nær alveg slétt og sjást aðeins mjög óljósar rústir eða rústabrot sunnan við húsið og ofan við mýrina sem þar er. Frá húsinu liggur um 3 m breið rudd braut til austurs upp hól og með rafmagnslínu... „Skammt suður af Fifukrök er Sólheimakot (109), hjáleiga frá Miðdal, sést þar vel fyrir veggjum.“ (Örnefnaskrá). Eyðibýlisins er ekki getið í jarðabókum né manntölum. Rústir býlisins er það langt frá línunni að þeim ætti ekki að stafa hætta af niðurrifi línunnar. Fornleifavernd ríkisins telur að gera þurfi verktökum grein fyrir staðsetningu rústanna til að koma í veg fyrir að þær raskist af vangá.*

Gata (12:1). *Yfir holt og hæðir. Gatan liggur á milli staura nr. 249 og 250, aðeins um 20 m norðan við staur 250 á Búrfellslínu 2... Gatan er á allt að 7 - 8 m breiðu svæði þar sem hún var skoðuð og sjá mátti 5 - 6 reiðgötur hlið við hlið. Leiðin er nokkuð hlykkjótt og ógreinileg á köflum. Hugsanlega sameinast þessi gata Dyravegi nokkru sunnar. Gatan gæti haf legið frá Selstöðu við austanvert Selvatn. Í forleifaskráningarskýrslu kemur fram að gatan sé í mikilli tímabundinni hættu vegna niðurrifs Sogslínu 2. Ef gatan raskast við lagningu línunnar er nauðsynlegt að hún verði mæld inn með GPS-tæki og hún ljósmynduð. Sækja þarf um leyfi Fornleifaverndar ríkisins til að raska götuni, sbr. 10. gr. Þjóðminjalaga.*

Tveir minjastaðir eru í landi Reykjavíkur:

Rúst (152:1). *Um 10 m suðaustur af girðingu sem afmarkar geymslusvæði við tengivirki á Hólmsheiði. Í brekku í móa. Rúst. 6 x 6 m (N - S). Veggir úr grjóti og jarðvegi (möl, grjóti, sandi og mold), um 1 - 2 m á breidd og 0,1 - 0,7 m háir. Dyr snúa mót suðri. Rústin er vaxin mosa, grasi og lyngi. Í suðurhluta hennar er olíutunna. Líklega hefur mannvirkimu verið hróflað upp af jarðýtu á stríðsárunum. Rústin er yngri en 100 ára og nýtur því ekki verndar skv. Þjóðminjalögum.*

Hofmannaflöt (153:1). *Norðan við malbikaðan veg að Nesjavöllum og sunnan við tengivirkið við Geitháls. Á milli rafmagnsstaura nr. 165 og 166 á Sogslínu 2. Grasi gróin kvos. Áningastaður. Staðurinn er grasi gróin kvos með einstaka minni hólum. Mikið er af minjum um hersetuna, svo sem húsgrunnum og vegaslóðum sem farin eru að gróa upp. Yfir*

staðinn liggja rafmagnslínur og er sú stærri Sogslína 2. Fornleifavernd ríkisins hvetur til þess að varlega verði farið um áningastaðinn svo að honum og þeim stríðsminjum sem þar eru verði ekki raskað frekar en orðið er.

Geitháls að Hamranesi.

Í frummatsskýrslu kemur fram að á þessu svæði eigi að rífa línur, Hamraneslínu 1 og 2, sem mótvægisáðgerð við endur- og nýbyggingu lína frá Sandskeiði að Hrauntungum. Á svæðinu voru skráðar þrjár fornleifar.

Í móa á milli rafmagnsstaura nr. 32 og 33 í Hamraneslínu 1 liggur gata (18:1). Í fornleifaskráningarskýrslu kemur fram að gatan gæti verið gömul að stofni til en að mól hafi verið borin í hana og að í henni séu hjólför. Gatan er talin yngri en 100 ára og hún nýtur því ekki verndar skv. Þjóðminjalögum.

Forn leið, Selvogsgata (13:1), liggur þvert á línuleiðirnar. Í frummatsskýrslu segir að yfir hana liggja í dag línuvegur sem þyrfti að nota við niðurrifið. Fornleifavernd ríkisins leggur áherslu á að núverandi línuvegur verði notaður við niðurrif línanna til að komast megi hjá frekara raski á Selvogsgötu.

Í landi Reykjavíkur er ein rúst:

Rúst (154:1). *Um 35 m NNV af rafmagnsstaur (við Hamraneslínu) og um 15 m A af girðingu sem afmarkar vatsverndarsvæði Gvendarbrunna. Í aflíðandi gróinni brekku í móa. Rúst. Um 10 - 12 m í þvermál. Veggir úr grjót (og torfi?), 2 - 3 m breiðir og 0,5 - 0,8 m háir. Út úr rústinni vestanverðri er hólf, um 3 x 4 m stórt (N - S). Veggir þess eru um 1,5 m breiðir og 0,3 - 0,4 m háir. Dyr eru á rústinni mót S en ekki á milli hólfanna. Við dyrnar er dyrakampur sem gengur til suðurs, báðum megin við dyrnar. Er hann allt að 2 -3 m langur. Rústin er mjög vel gróin grasi (simu) og einstaka smáum trjám. Í frummatsskýrslu og fornleifaskráningarskýrslu er ekki minnst á að þessi rúst sé í hættu vegna niðurrifs Hamraneslínu. Í texta fornleifaskráningarskýrslunnar kemur þó fram að rústin sé einungis í 35 m fjarlægð frá rafmagnsstaur línunnar sem væntalega verður tekin niður. Fornleifavernd ríkisins telur að gera þurfi verktökum grein fyrir staðsetningu rústarinnar svo að komast megi hjá því að hún raskist af vangá á meðan á framkvæmdum stendur.*

Sandskeið að Hrauntungum.

Á þessari leið voru skráðar 27 fornleifar á 16 stöðum. Þrjár vörður eru í landi Kópavogs og eu þær ekki taldar í hættu. Hinar fornleifarnar eru í landi Hafnarfjarðar.

Fimm gamlar leiðir liggja þvert á línuleiðina, Selvogsgata/Grindarskarðsvegur, Dalaleið, Undirhlíðarvegur, Stórhöfðastígur og Gerðisstígur/Efrihellnagata. Í frummatsskýrslu segir að engar fornleifar séu taldar í beinni hættu vegna framkvæmda. Í töflu á bls. 8 og 9 í fornleifaskráningarskýrslu kemur fram að tvær af leiðunum, Dalaleið og Undirhlíðavegur séu í hættu vegna nálægðar við námu (Undirhlíðanámu). Í fornleifaskráningunni sjálfri kemur hins vegar fram að öllum leiðunum stafi mikil tímabundin hættu vegna línulagnar. Í frummatsskýrslu er greint frá því að á nær allri leiðinni megi nýta núverandi línusóða og lágmarka rask. Ekki er ljóst hvort raska þarf gömlu leiðunum frekar en orðið er. Ef göturnar raskast vegna framkvæmda er nauðsynlegt að þær verði mældar inn með GPS-tæki og þær ljósmyndaðar. Ef ekki verður komist hjá raski á leiðunum þarf að sækja um leyfi Fornleifaverndar ríkisins til að fjarlægja hluta þeirra, sbr. 10. gr. Þjóðminjalaga.

Gvendarsel (210:1-4). *Um 60 m NNA af staur 299, og um 100 m N af línuvegi. Norðan í áberandi hömrum sem eru hluti af sprungu (A - V) í sunnanverðum Undirhlíðum vestur af Helgafelli. Rústirnar eru í grasi grónni gjá á milli hamarsins og bjargs sem fallið hafa frá hamrinum, í skútum við hamarinn og bjargið og við lágan hrygg eða klettarana. Yfirleitt eru rústirnar á grasi grónum bakka, en ein þeirra er á gjörblásnum mel ca. 30 m vestur af*

megin rústunum. Sel. Rústirnar eru fjórar að tölu og frekar ógreinilegar. Þær eru á ca. 30 x 30 m stóru svæði, sem er að hluta til vel gróið. Rústirnar eru frekar úr lagi færðar vegna þess að veggir eru úr grjóti og hafa fallið út. Í frummatsskýrslu segir að við leiðina standi ógreinilegar rústir Gvendarsels (210:1-4). Á loftmynd sést að selið er staðsett undir nýrri línu. Í skýrslunni segir jafnframt að engar fornleifar séu taldar í beinni hættu vegna framkvæmda á þessari leið. Í fornleifaskráningarskýrslu kemur hins vegar fram að rústum selsins stafi mikil tímabundin hættu vegna línulagnar. Fornleifavernd ríkisins telur að merkja þurfi rústirnar á meðan á framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir að þær raskist af vangá. Ef ekki verður komist hjá því að rústir selsins raskast við lagningu línanna þarf að rannsaka þær með fornleifauppgreftri áður en framkvæmdir hefjast.

Tveir mögulegir valkostir eru lagðir fram um staðsetningu tengivirkis í Hrauntungum og legu lína frá því. Í nágrenni tengivirkisins og línanna eru Gerðisstígur (294:1), fjárborg (302:1), vörður (308:1, 309:1, 310:1, 311:1 og 335:1), Fornasel (332:1-6) og Gjásel (333:1-3). Í frummatsskýrslu segir að mælt sé með því að færa tengivirkið eins langt frá seljunum og fjárborginni og hægt er. Í fornleifaskráningarskýrslu er því hins vegar haldið fram að staðsetning tengivirkis og línanna sem því tengjast eins og hún er sýnd á korti 8a sé óásættanleg. Mannvirkin muni höggva allt of nærri seljunum og línurnar muni beinlínis liggja yfir Gjáseli. Í hvorugri skýrslunni er því lýst nákvæmlega hver áhrif staðsetning tengivirkisins og línanna eins og hún er kynnt á korti 8a hefði á einstaka fornleifarnar. Fornleifavernd ríkisins telur að staðsetning tengivirkisins og línanna eins og hún er sýnd á korti 8 sé tvímælalaust betri kostur en sá sem sýndur er á korti 8a. Ef til greina kemur að velja staðsetningu skv. korti 8a þarf að kynna áhrif þess á einstaka fornleifar fyrir Fornleifavernd ríkisins sem þá mun taka afstöðu til tillögunnar og leggja fram kröfur um mótvægisáðgerðir.

Hrauntungur að Hamranesi og Straumsvík.

Áhrif á þessar leið á fornleifar fara fyrst og fremst eftir staðsetningu tengivirkis í Hrauntungum og legu lína frá því. Fjallað er um þessi áhrif hér að ofan, sjá umfjöllun um leiðina milli Sandskeiðis og Hrauntungna.

Gerðisstígur/Efrihellnagata (294:1). *Leiðin hefur legi frá Gerði suður í Rauðamelsrétt og áfram til suðurs, yfir holt og móa... Leiðinni er lýst eftirfarandi í Örnefnaskrá: „Stígurinn lá frá bænum [Gerði] upp á Brunabrún upp í Hraunhornsstig...“ Héðan [Rauðamelsrétt] var stígurinn kallaður Efrihellnastígur. Hugsanlega liggur gatan með Brunanum nær alla leið að Rauðamelsrétt og áfram í átt að Fjárborginni og áfram til suðurs? Hún sást ekki svo að öruggt væri við vettvangskoðun á rannsóknarsvæðinu. Könnuð var loftmynd á Byggðasafni Hafnarfjarðar þar sem leiðin hefur verið sett inn. Leiðin liggur meðfram línunum frá tengivirkinu í Hrauntungum í átt að Straumsvík. Ef ekki er hægt að tryggja að leiðin haldist óröskuð vegna framkvæmda er nauðsynlegt að reynt verði að mæla hana inn með GPS-tæki. Ef ekki verður komist hjá raski á leiðinni þarf að sækja um leyfi Fornleifaverndar ríkisins til að fjarlægja hana, sbr. 10. gr. þjóðminjalaga.*

Varða (297:1). *Um 10 m NA af ragmangslínu (Ísallínu). Á milli staura nr. 6 og 7. Á hraunhellu í móa. Varða. Um 0,7 - 0,9 m í þvermál og 0,3 m há. Úr hraungrjóti. Varðan er fallin. Hún gæti hafa varðað jarðfall (eða „dal“ eins og það heitir þarna) um 3 - 4 m norður af vörðunni... Þar gætu verið hleðslur. Sé þetta rétt er varðan eldri en 1900. Varðan er á svæði þar sem rífa á niður línur sem tengjast álverinu í Straumsvík og reisa nýjar. Verði ekki komist hjá raski á vörðunni þarf að sækja um leyfi Fornleifaverndar ríkisins til að fjarlægja hana, sbr. 10. gr. þjóðminjalaga.*

Hrauntungur að Njarðvíkurheiði.

Áhrif á fornleifar næst Hrauntungu fara eftir staðsetningu tengivirkis í Hrauntungum og legu

lína frá því. Fjallað er um þessi áhrif hér að ofan, sjá umfjöllun um leiðina milli Sandskeiðis og Hrauntungna.

Taka á niður línur sem liggja frá tengivirki í Hamranesi og að álverinu í Straumsvík og línu sem liggur frá sama tengivirki í vestur sunnan álversins. Við niðurrif línanna sem liggja að álverinu þarf að gæta þess að raska ekki þremur fjárskjólum (5:1, 5:2 og 5:4) og tveimur vörðum (5:3 og 297:1). Allar þessar fornleifa liggja í nágrenni línanna. Línan sem liggur vestur Reykjanesið er að mestu í sömu legu og nýjar línur sem reisa á. Austast, í landi Hafnarfjarðar, er þó einungis um niðurrif að ræða. Þar eru fornleifar sem taka þarf tillit til. Núverandi lína liggur yfir fjórar gamlar leiðir, Lónakotsselsstíg (287:1), Skógargötu (288:1), Straumsselsstíg (291:1) og Gerðisstíg (294:1). Í frummatsskýrslu segir að fyrirbyggjandi línuslóðar verði notaðir. Ef það er gert ætti að vera hægt að komast hjá frekara raski á gömlu leiðunum en orðið er. Nokkrar fleiri fornleifar á þessu svæði eru í nágrenni línunnar sem rífa á niður:

Garður (4:1). *U.þ.b. 25 m N við rafmagnslínu. Í mosavöxnu, frekar sléttu hrauni. 20 m S við úfinn hraunjaðar (apalhraun)... Um 40 - 50 m langur (A - V), 0,5 - 1,3 m breiður og 0,1 - 0,4 m hár. Garðurinn er úr hraungrjóti og all mosavaxinn. Garðurinn er mjög ógreinilegur og illa farinn. GPS er mælt við austur endann. Ekki kemur fram hvoru megin við rafmagnslínuna línuslóðinn, sem nota á við framkvæmdina, liggur. Ef hann er norðan línunnar er ljóst að hann liggur nærri garðinum. Fornleifavernd ríkisins telur að gera þurfi verktökum grein fyrir staðsetningu garðsins svo að hann raskist ekki af vangá þegar línan verður tekin niður.*

Gerði (4:2). *Um 50 m N af rafmagnslínu, upp við mjög úfið hraun (apalhraun)... Gerði. 7 x 10 m (ANA - VSV). Veggir úr hraungrjóti, 0,7 x 1 m á breidd og 0,1 - 0,4 m á hæð. Veggir eru all mosagrónir. Vestur hluti norðurveggjarins er hraunhamar. Dyr eru á miðjum vestur gaffli og snúa mót VSV. Botn gerðisins er vel gróið grasi. Gerðið er í um 50 m fjarlægð frá rafmagnslínunni og því ætti þar af leiðandi ekki að stafa hætta af framkvæmdunum. Fornleifavernd ríkisins telur að gera þurfi verktökum grein fyrir staðsetningu gerðisins svo að það raskist ekki af vangá þegar línan verður tekin niður.*

Varða (289:1). *Um 12 m suður af línuvegi og um 20 m austur af rafmagnsstaur SN1 12. Í apalhrauni... Botn vörðunnar virðist vera þríhyrningslaga og eru armarnir 1,3 m langir. Hæð vörðunnar er 1,2 m. Úr grjóti. Varðan varðar götu (nr. 291). Varðan er einungis um 12 m frá línuveginum. Fornleifavernd ríkisins telur að gera þurfi verktökum grein fyrir staðsetningu vörðunnar svo að hún raskist ekki af vangá þegar línan verður tekin niður.*

Varða (292:1). *Um 70 m suður af rafmagnsstaur SN1 11 og um 80 m suður af línuvegi. Á stórum steini norðan við „dal“... Um 1,2 m í þvermál og 1,2 m há. Úr grjóti. Botn er óreglhulegur. Ekki er ljóst hvað varðan varðar. Varðan er það langt frá rafmagnslínunni að henni ætti ekki að stafa hætta af framkvæmdum við niðurrif línunnar ef niðurrifið fer fram frá línuslóðanum eins og áætlað er.*

Skúti og vörður. (296:1). *Ca. 90 - 100 m S af rafmagnslínu. Á lágum hraunhól. Í móa... 1) Skúti. 5 x 6 m (NA - SV). Op skútans snýr mót V og nær yfir nær alla breidd skútans. Engar hleðslur sjást í skútanum. Ofan á þaki hans er varða. 2) Varða. Ca. 1 x 1 m og 0,4 m há. Úr grjóti. Varðan er ofan á skúta og hefur hugsanlega varðað hann. Hún er fallin. 3) Varða. Um 0,8 x 1 m (ANA - VSV) og 0,3 m há. Úr grjóti. Varðan er fallin. Skútinn og vörðurnar eru það langt frá rafmagnslínunni að þeim ætti ekki að stafa hætta af framkvæmdum við niðurrif línunnar ef niðurrifið fer fram frá línuslóðanum eins og áætlað er.*

Fjárskýli (304:1). *Um 10 m N af rafmagnslínu og um 50 m NA af staur SN1-9. Í jarðfalli í móa. Fjárskjól. 7 - 8 m langur skúti (NV - SA). Framan við skútann er sveigður garður eða veggur um 4 m langur, 0,3 - 0,6 m breiður og 0,4 - 1 m hár. Dyr eru á garðinum í NV enda og snúa þær mót SV. Um 6 m SV af skútanum, í sama jarðfalli er annar skúti. Þar sáust*

ekki mannvirki. Fjárskýlið er einungis um 10 m frá línuveginum. Fornleifavernd ríkisins telur að gera þurfi verktökum grein fyrir staðsetningu fjárskýlisins svo að það raskist ekki af vangá þegar línan verður tekin niður. E.t.v. þarf að merkja fjárskýlið á meðan á framkvæmdum stendur.

Línuleiðin liggur í gegnum land sveitarfélagsins Voga. Innan sveitarfélagsins voru 40 fornleifar skráðar á 34 stöðum. Stærstur hluti fornleifanna eru gamlar götur og vörður. Línurnar liggja yfir átta gamla leiðir, Skógarfellaveg (3:1), Kúastíg (8:1), Brunnastaðaselstíg (18:1), Knarrarnesselsstíg (20:1), Auðnaselsstíg (22:1), Flekkuvíkurselsstíg (23:1), Rauðhólastíg (29:1) og Hvassahraunsselsstíg (32:1). Í frummatsskýrslu segir að nota þurfi fyrirbyggjandi línuslóðar til að selsstígunum verði ekki raskað frekar en orðið er. Fornleifavernd ríkisins telur að merkja þurfi gömlu göturnar þar sem þær liggja upp að línuslóðanum til að koma í veg fyrir að þeir raskist frekar en orðið er af vangá.

Á svæðinu eru 19 vörður skráðar í innan við 60 m fjarlægð frá núverandi línuslóða. Við þrjár þessara varða eru byrgi. Vörðurnar eu flestar sunnan línuslóðans en ný háspennulína mun rísa sunnan núverandi línu og því líkur á að vörðurnar raskist á meðan á framkvæmdum stendur. Fornleifavernd ríkisins telur að merkja þurfi vörðurnar sem staðsettar eru næst núverandi línuslóða til að koma í veg fyrir að þær raskist af vangá.

Í frummatsskýrslu segir: *Sumir stígarnir eru ekki staðfestir enn, tilvist þeirra er hins vegar kunn og aðrir selstígar hafa aðeins verið raktir í námunda við línuveginn. Því þyrfti að leita þeirra stíga sem enn eru óstaðfestir og GPS mæla svo nákvæmlega alla stígana frá Reykjanesbraut suður í selin.* Fornleifavernd ríkisins er ekki fyllilega ljóst hvað í þessu felst. Stofnunin bendir á að skrá þarf allar fornar leiðir innan framkvæmdasvæðisins og gæta þess að fyrirhugaðar framkvæmdir raski þeim ekki.

Njarðvíkurheiði að Reykjanesvirkjun.

Á þessari leið eru nær eingöngu samgönguminjar, gamlar götur og vörður. Fimm götur þvera línuleiðina: Skipsstígur (22:1), Árnastígur (25:1), Prestastígur (26:1), Tóftavegur (44:1) og leið sem liggur frá Prestastíg vestur að Sandfellshæð (27:1). Á leiðinni er rafmagnslína. Leggja á nýja línu meðfram núverandi línu að norðanverðu. Ef hægt er að nota núverandi línuslóða við verkið ætti að vera hægt að koma í veg fyrir frekara rask á gömlu götunum en nú þegar er orðið. Fornleifavernd ríkisins telur að merkja þurfi gömlu göturnar þar sem þær liggja upp að línuslóðanum til að koma í veg fyrir að þær raskist frekar en orðið er af vangá. Fornleifavernd ríkisins telur að merkja þurfi eftirtaldar vörður á meðan framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir að þær raskist af vangá: 22:13, 22:14, 25:9, 25:10, 26:19, 26:20, 26:21 og 45:1. Vörðurnar eru allar staðsettar skammt norðan við línuslóðann nema 45:1 sem er um 20 m SA af honum.

Njarðvíkurheiði að Fitjum.

Á þessari leið eru þrjár fornleifar, Skipsstígur (143:1) og tvær vörður (142:1 og 144:1). Í fornleifaskráningarskýrslu segir að Skipsstígur sé afar illa farinn á þessum kafla og jafnvel alveg ónýtur. Fornleifavernd ríkisins telur að ekki þurfi að grípa til sérstakra mótvægisáðgerða vegna stígsins. Varða (142:1) er nokkuð NV við fyrirhugað tengivirki á Fitjum.

Fornleifavernd ríkisins telur að gera þurfi verktökum grein fyrir staðsetningu vörðunnar til að koma í veg fyrir að hún raskist af vangá á meðan á framkvæmdum stendur. Varða (144:1) er um 50 m SV af rafmagnslínu og um 80 m SV af línuvegi. Varðan stendur á klöpp. Tvær nýjar loftlínur og jarðstrengur eiga að liggja vestan við núverandi línu. Fornleifavernd ríkisins telur að merkja þurfi vörðuna á meðan á framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir að hún raskist af vangá.

Fítjar að Helguvík.

Á þessari leið verða lagðir tveir jarðstrengir. Á leiðinni fundust 9 fornleifar. Fjórar gamlar leiðir liggja um svæðið, Hvalsnesvegur (83:1), Suðurnesjavegur (111:1), Sandgerðisvegur (137:1) og einn ónafngreindur vegur (141:1). Garðavegur (3:1) í sveitarfélaginu Garði er framhald Suðurnesjavegar. Búið er að breyta gamla Suðurnesjaveginum í akfæran slóða. Framhald Suðurnesjavegar, Garðaveg, var ekki hægt að staðsetja á rannsóknarsvæðinu. Hinar leiðirnar þrjár, 83:1, 137:1 og 141:1, munu að öllum líkindum raskast þegar jarðstrengurinn verður lagður. Sækja þarf um leyfi Fornleifaverndar ríkisins til að raska leiðunum, sbr. 10. gr. þjóðminjalaga. Þegar sótt verður um leyfið mun stofnunin setja fram kröfur um með hvaða skilyrðum leyft verður að raska leiðunum.

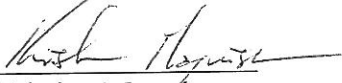
Varða (1:1) í sveitarfélaginu Garði. *Um 30 m N af malarvegi. Í móa. Varða. 1 x 1,4 m (N - S) og 0,9 m há. Úr grjóti. Varðan er ferhyrnd. Efri hluti hennar er fallinn og austan og norðaustan við hana er mikið af grjóti, smáu. Varða nr. 2 sést vel norður af vörðunni. Hún líkist mjög vörðum nr. 104 - 108 í Reykjanesbæ og varðar örugglega sömu götuna sem kölluð er Suðurnesjavegur Þar (nr 111), en hér kölluð Garðavegur (nr. 3). Samkvæmt staðsetningu á korti nr. 12 er varðan mjög nálægt fyrirhugðum jarðstreng. Fornleifavernd ríkisins telur að merkja þurfi vörðuna á meðan á framkvæmdum stendur til að koma í veg fyrir að hún raskist af vangá.*

Í frummatsskýrslu og fornleifaskráningarskýrslu kemur fram að vestast í hrauninum sunnan við Straumsvík hátti þannig til að nær ógjörningur hafi verið kanna svæðið til fullnustu. Þar eru óteljandi hæðir, gjótur og jarðföll, úfið hraun og skógrækt. Heimildir um svæðið gefi sterklega til kynna að þar kunni að leynast fornleifar aðrar en þær sem nú voru skráðar. Ekki er ljóst hvort hér er átt við að innan fyrirhugaðs framkvæmdasvæðis séu staðir sem ekki hafi verið skráðir. Sé svo telur Fornleifavernd ríkisins að skrá þurfi þessa staði og leggja niðurstöður skráningarinnar fyrir stofnunina sem þá tekur afstöðu til þess til hvaða mótvægisáðgerða beri að grípa gagnvart fornleifum áður en framkvæmdir hefjast á svæðinu.

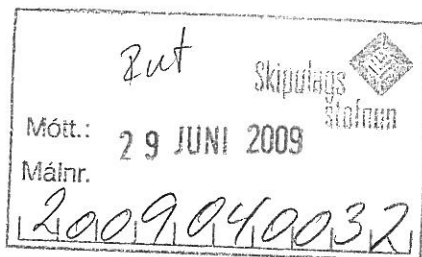
Fornleifavernd ríkisins minnir á að varast ber að hafa vinnubúðir eða önnur athafnasvæði of nálægt fornleifum og haga ber akstri þungavinnuvéla með tilliti til fornleifa.

Fornleifavernd ríkisins gerir ekki frekari athugasemdir við mat á umhverfisáhrifum ofangreindrar framkvæmdar. Bent skal á að í 10. gr. þjóðminjalaga stendur m.a.: *Fornleifum má enginn, hvorki landeigandi, ábúandi né nokkur annar, spilla, granda né breyta, ekki heldur hylja þær, laga né aflaga né úr stað flytja nema með leyfi Fornleifaverndar ríkisins.* Og á 13. gr. sömu laga sem hljóðar svo: *Nú finnast fornleifar sem áður voru ókunnar og skal finnandi þá skýra Fornleifavernd ríkisins frá fundinum svo fljótt sem unnt er. Sama skylda hvílir á landeiganda og ábúanda er þeir fá vitneskju um fundinn. Ef fornleifar finnast við framkvæmd verks skal sá sem fyrir því stendur stöðva framkvæmd uns fengin er ákvörðun Fornleifaverndar ríkisins um hvort verki megi fram halda og með hvaða skilmálum.*

Virðingarfyllt,
f.h. Fornleifaverndar ríkisins

Kristinn Magnússon
Deildarstjóri

Skipulagsstofnun
Jakob Gunnarsson
Laugavegi 166
150 Reykjavík

Reykjavík, 25. júní 2009
Tilvísun: UST20090500085/áb

Suðvesturlínur. Styrking raforkuflutningskerfis á Suðvesturlandi. Mat á umhverfisáhrifum

Vísað er til erindis Skipulagsstofnunar dags. 18. maí sl. þar sem óskað er umsagnar Umhverfisstofnunar um frummatsskýrslu fyrir : Suðvesturlínur. Styrking raforkuflutningskerfis á Suðvesturlandi. Mat á umhverfisáhrifum.

Umhverfisstofnun gerir eftirfarandi athugasemdir við frummatsskýrsluna.

Landslag og ásýnd

Ein helstu umhverfisáhrif af lagningu Suðvesturlína eru á landslag. Til að minnka heildaráhrif framkvæmdarinnar er lögð til sú mótvægisáðgerð að fjarlægja 97 km af eldri línunum á svæðinu. Samkvæmt sýnileikakorti þá mun þessi áðgerð minnka sýnileika háspennulína frá Hellisheiði að Geitháls, og frá Geithálsi að Hamranesi. Þessi áðgerð mun tvímælalaust bæta útivistarupplifun nálægt byggð og þá sérstaklega í Heiðmörk. Sýnileiki mun einnig minnka vegna þess að nýjar línur verða lagðar í sama lárétta hæðarplani. Að síðustu þá verða nýjar línur að mestu leyti lagðar eftir eldri línuleiðum. Í heildina litið mun framkvæmdin fela í sér aukinn sýnileika háspennulína, en á móti kemur að línusvæðum fækkar. Umhverfisstofnun telur því fyrirhugaða niðurlagningu lína vera mjög til bóta fyrir útivistarupplifun almennings.

Jarðmyndanir og náttúruvernd

Af frummatsskýrslunni má sjá að ný lína verður að mestu leyti lögð eftir eldri línuleið Suðvesturlína og verða þá eldri línuslóðar nýttir eins og kostur er. Einnig er lögð til sem mótvægisáðgerð að fjarlægja umtalsverðan hluta af eldri háspennulínunum og möstrum. Sú mótvægisáðgerð sýnir kosti þess að leggja loftlínur yfir hraun, frekar en jarðstrengi, þar sem fyrnefnd áðgerð er mun afturkræfari en sú síðarnefnda hvað varðar spjöll á jarðmyndunum og gróðri.

Suðvesturlínur skarast við og fara yfir nokkur svæði sem njóta sérstakrar verndar skv. 37. gr. laga nr. 44/199 um náttúruvernd. Línan fer yfir Reykjanesfólkvang og Bláfjallafólkvang á leiðinni Sandskeið að Hrauntungum, og yfir svæði 106 á náttúruminjaskrá Reykjanes. Ný lína

verður lögð eftir eldri línuleið á öllum þessum svæðum, sem lágmarkar rask á hrauni. Hins vegar verður við Hafnarfjörð um Hrutagjárdyngjuhraun, Selárhraun og Geldingahraun brotið nýtt land fyrir breyttri legu Suðvesturlína. Slóðagerð, uppsetning mastra og bygging tengivirkis mun raska hrauni sem er verndað samkvæmt 37. gr. laga nr. 44/1999 um náttúruvernd, og fellur undir hverfisverndarsvæði C á aðalskipulagi Hafnarfjarðar 2005-2025. Umhverfisstofnun leggur áherslu á að reynt verði að hlífa hrauni og einstaka jarðmyndunum eins og kostur er á þessu og öðrum svæðum sem verða fyrir slíkri röskun. Umhverfisstofnun styður mótvægisáðgerðir framkvæmdaraðila, að merkja yfir framkvæmdartímann náttúruvættin Litluborgir ofan Helgafells, eins og gert verður við fornleifar á línuleiðinni, til að fyrirbyggja skemmdir.

Ein af forsendum styrkingar Suðvesturlína er að gefa línutengingu í jarðhitavirkjanir sem gætu hugsanlega risið á Helligheiði. Þar er fyrirhugað að leggja línu í jörð að Hverahlíðavirkjun og Birtuvirkjun. Samkvæmt frummatsskýrslunni mun jarðstrengur að Bitruvirkjun, næst suðurlandsvegi, rjúfa hraun sem er að mestu leyti óraskað. Umhverfisstofnun fellst ekki á þau sjónarmið, að jarðstrengurinn sé lagður á þennan hátt, og að sjónræn gildi séu látin vega meira en verndun jarðmyndana, sem verða aldrei bættar. Ágætis dæmi um afturkræfni þess að leggja loftlínur er nýleg fjarlæging lína og mastra við Saurbæ á Hvalfjarðarströnd. Umhverfisstofnun telur því að betra væri að leggja annaðhvort loftlínu þar sem það er hægt að virkjununum, eða velja aðra leið fyrir jarðstreng þannig að hann sé lagður í laus jarðlög.

Gróðurfar og vatnsvernd

Framkvæmdaraðili hefur staðið fyrir rannsókn á sýnilegum gróðurskaða við hjáspennumöstur á Suðvesturlandi, en rekja má skaðann til sinks sem veðrast af háspennumöstrum.

Gróðurskaðinn er helst sýnilegur á mosa en nær einnig til sígrænna planta, svo sem eini, sortu- og krækilyng og liggur 20-100 m út frá mastri í undan megin úrkomuátt. Ekki er talið ráðlegt að fjarlægja dauðann mosann, heldur leyfa honum að standa og vera undirstaða fyrir sinkþolnar gróður sem nær fótfestu með tímanum. Sem mótvægisáðgerð er það lagt til að hafa línuvegi og plön undan helstu úrkomuátt við ný möstur, ásamt því að tryggja möstur með hágæða sinkhúð frá framleiðanda. Umhverfisstofnun leggur áherslu á ýtarlega rannsókn/eftirlit með því hvernig gróðurskemmdir koma fram við ný möstur, og hugsanleg sammögnunaráhrif við gróðurskemmdir vegna brennisteinsmengunar nálægt jarðvarmavirkjunum.

Suðvesturlínur liggja um mikilvæg vatnsverndarsvæði. Því hefur framkvæmdaraðili fallist á að fara ekki í framkvæmdir yfir vetrarmánuði, þegar meiri líkur eru taldar á mengunarslysum. Það er til bóta fyrir vatnsverndina að setja upp möstur sem hafa hágæða sinkhúð, þar sem blý eða aðrir þungmálmar hafa ekki komið að framleiðsluferlinu, eins og er lagt til í frummatsskýrslunni.

Í viðauka 1, Fuglar og gróður, er bent á að línuslóðar geta opnað aðgang að landsvæðum sem annars væru laus við skemmdir vegna aksturs utan vega. Út frá vatnsverndarsjónarmiðum (Búrfellslína 3 og nýjar línur liggja yfir 2 brunnsvæði), áhrifa á gróður og ásýnd landslags telst æskilegt að lágmarka umferð um línuslóða, að aflokinni framkvæmd. Í frummatsskýrslunni er lögð til sú mótvægisáðgerð að "Línuslóð frá Sandskeiði að Undirhlíðum verður lokað fyrir almennri umferð ökutækja, í samráði við landeigendur og heilbrigðiseftirlit, og merkt sérstaklega, bæði til að lágmarka mögulega mengunarhættu á vatnsverndarsvæðum og verja umliggjandi gróður." Umhverfisstofnun er hlynnt þessum áðgerðum en leggur einnig til að á framkvæmdartíma verið haft samráð við stofnunina um varnir við utanvegaakstri.

Fuglar

Hafsteinn Björgvinsson, umsjónarmaður vatnsbóla Reykjavíkur, hefur skráð áflug fugla við eitt línubil milli tveggja mastra Hamraneslínu, yfir Hrauntúnstjörn, sem er austasta tjörnin á vatnasviði Elliðavatns. Á þessu eina línubili hafa tugir fugla látið lífið á tímabilinu 1996-2006. Stórir fuglar eins og grágæs, sílamáfur og álft virðast sérstaklega berskjaldaðir. Það er fyrirsjáanlegt að heildaráflug fugla á Suðvesturlínur muni minnka við það að Hamraneslínur 1 og 2, sem liggja yfir Heiðmörk og vatnasvið Elliðavatns, verða fjarlægðar. Athygli vekur að ný möstur verða með háspennulínur í láréttu plani, þannig að margar línur renna sjónrænt saman í eina, séð frá hlið. Við fyrstu sýn teldust margar línur í sama lárétta plani hafa minni áflugshættu en möstur með margar línur í lóðréttu plani. Samkvæmt spænskri rannsókn eru vísbendingar um að það sé rétt (Rate of bird collision with power lines: effects of conductor-marking and static wire-marking. Guyonne F. E Janss and Miguel Ferrer. 1997. J. Field Ornithol.; 69(1):8-17). Í sömu rannsókn kom í ljós að með réttum varnarmerkingum á línunum var hægt að minnka áflug allt að 75%. Umhverfisstofnun styður þá áætlun að þegar nýjar línur rísa verði haft eftirlit með áflugi fugla, og þá sérstaklega við Fóelluvötn og Snorrastaðatjarnir. Það gæfi vísbendingu um hvort margar línur í sama hæðarplani hafi minna áflug en margar línu í lóðréttu plani hér á Íslandi. Þá væri einnig hægt að nota áflugsupplýsingar og merkja línur á milli mastra þar sem áflug reynist óvenju mikið. Það væri til bóta við ákvörðun um framtíðar línulagnir, að helstu farleiðir fugla væru kortlagðar og hafðar til hliðsjónar.

Niðurstaða

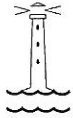
Frummatsskýrslan er mjög ýtarleg og gefur góða mynd af hugsanlegum umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar. Á skipulagsstigi hefur í hvívetna verið tekið mið af því að lágmarka hugsanleg umhverfisáhrif. Umhverfisstofnun, er þó ekki hlynnt því að jarðstrengur verði lagður í óraskað hraun. Umhverfisstofnun styður allar framkomnar tillögur að mótvægisáðgerðum, og ber þar hæst að fjarlægja eldri háspennulínur á mikilvægum svæðum fyrir útivist og fuglalíf. Einnig leggur Umhverfisstofnun áherslu á að vera með í samráði við lokun hluta línuvega og varnir við spjöllum vegna akstri utan vega. Umhverfisstofnun telur ekki líkur á, út frá gögnum frummatsskýrslunnar, og að ef jarðmyndunum verði verður hlíft eins og kostur er, að styrking suðvesturlína muni hafa umtalsverð umhverfisáhrif í för með sér.

Virðingarfyllst

Ásgeir Björnsson
sérfræðingur

Ólafur A. Jónsson
deildarstjóri

HAFNARFJARÐARBÆR
Skipulags- og byggingarsvið

Rut
Mótt.: 30 JUNI 2009
Máinnr.
20090940032

Skipulags
Stofnun

Dagsetning
25.06.2009

Umsögn um frummatsskýrslu um Suðvesturlínur - styrking raforkuflutningskerfis á Suðvesturlandi.

Borist erindi frá Skipulagsstofnun, þar sem óskað er eftir umsögn Hafnarfjarðarbæjar um frummatsskýrslu um Suðvesturlínur Styrking raforkuflutningskerfis á Suðvesturlandi dags. 06.05. 2009.

Málið var tekið fyrir á fundi Skipulags- og byggingarráðs Hafnarfjarðar 23.06.2009, og var afgreiðsla þess þannig:

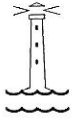
22 0702005 - Aðalskipulag Hafnarfjarðar, raflínur og tengivirki.

Tekin fyrir að nýju frummatsskýrsla Eflu verkfræðistofu, dags. 6. maí 2009, umsagnarfrestur til 02.07.2009. Tillagan er aðgengileg á vefslóðunum www.sudvesturlinur.is; www.landsnet.is og www.efla.is. Skipulags- og byggingaráð vísaði erindinu 26.05.2009 til umsagnar umhverfisnefndar/Staðardagskrár 21 og framkvæmdasviðs. Einnig vísaði ráðið erindinu til umsagnar Byggðasafns Hafnarfjarðar og ferðamálafulltrúa varðandi þau atriði sem þau varðar. Ráðið fól jafnframt skipulags- og byggingarsviði að gera tillögu að umsögn um frummatsskýrsluna. Framkvæmdaráð samþykkti 08.06.2009 að Framkvæmdasvið og Skipulags- og byggingarsvið geri sameiginlega umsögn um málið og leggi fyrir Skipulags- og byggingarráð. Lögð fram umsögn Byggðasafns Hafnarfjarðar, Umhverfisnefndar/Staðardagskrár 21, umsögn skrifstofu menningar- og ferðamála og sameiginleg umsögn skipulags- og byggingarsviðs og framkvæmdasviðs.

Skipulags- og byggingarráð tekur undir framlagðar umsagnir og felur skipulags- og byggingarsviði að koma þeim á framfæri.

Umsagnirnar sendast hér með, en voru einnig sendar í tölvupósti.

*Dr. Bjarki Jóhannesson sviðsstjóri
skipulags- og byggingarfulltrúi Hafnarfjarðar*

HAFNARFJARÐARBÆR
Skipulags- og byggingarsvið

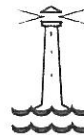
Dagsetning
22.06.2009

Umsögn skipulags- og byggingarráðs um frummatsskýrslu um Suðvesturlínur - styrking raforkuflutningskerfis á Suðvesturlandi.

Borist erindi frá Skipulagsstofnun, þar sem óskað er eftir umsögn Hafnarfjarðarbæjar um frummatsskýrslu um Suðvesturlínur Styrking raforkuflutningskerfis á Suðvesturlandi dags. 06.05. 2009.

Staðsetning raflína í landi Hafnarfjarðar byggir á samkomulagi Hafnarfjarðarbæjar og Landsnets, dags. 27.10.2008. Hafnarfjarðarbær leggur áherslu á að öllu raski á hrunum verði haldið í lágmarki, núverandi götuslóðar nýttir og nýir götuslóðar ekki lagðir nema brýna nauðsyn beri til. Einnig verði öllu raski af völdum vinnuvéla haldið í lágmarki og efnisúrgangur ekki settur á ósnortið hraun. Skipulags- og byggingarráð tekur einnig undir meðfylgjandi umsagnir Umhverfisstofndar/Staðardagskrár 21, Byggðasafns Hafnarfjarðar og skrifstofu menningar- og ferðamála, en áskilur sér rétt til að taka afstöðu til valkosta varðandi staðsetningu tengivirkis og tilheyrandi raflína að lokinni auglýsingu á breytingu á Aðalskipulagi Hafnarfjarðar 2005 - 2025, þar sem báðir valkostirnir verða sýndir auk nógildandi aðalskipulags. Verður málið þá m.a. metið út frá innkomnum athugasemdum. Hafnarfjarðarbær áskilur sér einnig rétt til að hafa áhrif á gerð línumastra við veitingu framkvæmdaleyfis.

*Dr. Bjarki Jóhannesson sviðsstjóri
skipulags- og byggingarfulltrúi Hafnarfjarðar*

Hafnarfjörður 22. júní 2009

Suðvesturlínur, raforkuflutningskerfi – umsögn umhverfisnefndar/sd21.

Umhverfisnefnd/staðardagsskrá 21 hefur borist til umsagnar frummatsskýrsla Landsnets dags. 6. júní 2009 vegna styrkinga raforkuflutningskerfis á Suðvesturlandi. Umsagnarfrestur er til 2. júlí.

Nefndin óskar eftir því að tillit verði tekið til eftirfarandi umhverfispáttá:

Skv. þessari tillögu verða sjónræn áhrif talsvert neikvæð í upplandi Hafnarfjarðar. Línurnar þvera Suðurlandsveg, liggja nálægt útivistarsvæði við Helgafell og um Óbrinnishólhraun. Umfang Hamranestengivirkis minnkar en á móti verður nýtt tengivirki reist við Hrauntungur og línur lagðar sem rýrir landslag og sjónræna upplifun.

Neikvæðustu áhrif þessarar línu eru á útivist og náttúruupplifun. Í nágrenni línuleiðarinnar er útivist og skipulögð ferðaþjónusta mest stunduð við Helgafell og Kaldársel. Gönguferðir á Helgafell og í nágrenni þess eru vinsælar og er hestamennska stunduð á svæðinu. Þarna eru einnig að finna minjar sem útivistarfolk hefur sýnt vaxandi áhuga. Frá þessum svæðum eru þessar línur mjög áberandi og eins frá skógræktar- og útivistarsvæðinu við Hvaleyrarvatn.

Skv. framansögðu vill Umhverfisnefnd/staðardagsskrá benda á og undirstika að skv. tillögunni munu línurnar skerða mjög gildi útivistar og afþreyingar fyrir Hafnarfjörð.

Línan mun liggja nánast ofan við Litluborgir við Helgafell sem nýlega hafa verið friðaðar sem náttúruvætti. Þarna eru hraunborgir og gervígígar. Nefndin óskar eftir því að línan liggja ekki þvert yfir borgirnar heldur sé færð til norðurs til að koma í veg fyrir rask á þessum stað.

Á korti 8 eru sýndir 2 valkostir. Valkostur A og aðalvalkostur. Aðalvalkostur er betri að því leyti að hann hefur minni áhrif á gróðurfar, jarðmyndanir, landslag, ferðaþjónustu, náttúruvernd og vatnsvernd. Valkostur A fer lengra inná óraskað hraun sunnan og vestan byggðar.

Þá yrðu áhrifin talsvert neikvæðari á fornminjar.

Framkvæmdum sem þessum þessu fylgja nokkuð miklar neikvæðar breytingar á umhverfi upplandsins. Hins vegar kemur í ljós að jákvæð áhrif eru við nærumhverfi byggðarinnar þar sem Hamraneslína mun hverfa.

Berglind Guðmundsdóttir

landslagsarkitekt fíla
Skipulags- og byggingarsvið Hafnarfjarðar

Strandgata 6 | 220 Hafnarfjörður
Sími 585 5519 | GSM 664 5619

www.hafnarfjordur.is

Skipulags- og byggingarsvið
STRANDGÖTU 6-8
220 HAFNARFJÖRÐUR

Berglind Guðmundsdóttir landslagsarkitekt
SÍMI 585 5600 - BRÉFSÍMI 585 5609
NETFANG berglingd@hafnarfjordur.is

21.06.2009

Skipulags- og byggingarráð.

Efni: Umsögn um frummatsskýrslu vegna suðvesturlína:

Ég undirrituð hef farið yfir frummatsskýrslu vegna suðvesturlína hvað varðar fornleifar á þeim hluta sem fer um land Hafnarfjarðar.

Umsögn:

Ég geri engar athugasemdir við skýrsluna en tek undir með skýrsluhöfunum varðandi nauðsynlegar mótvægisáðgerðir, einkum að við alla mannvirkjagerð verði tekið tillit til fornleifanna með því að sneiða fram hjá þeim eða nota fyrirbyggjandi slóðir. Jafnframt verði jarðstrengjum hliðrar frá fornleifum ef það er mögulegt. Einnig að vinnuskúrar eða önnur mannvirki verði höfð í hæfilegri fjarlægð frá fornleifum og akstri þungavinnuvéla verði einnig hagað með tilliti til þeirra.

Katrín Gunnarsdóttir fornleifafræðingur
Byggðasafn Hafnarfjarðar

Hafnarfjörður 23. júní 2009

Suðvesturlínur, raforkuflutningskerfi – umsögn menningar- og ferðamálafulltrúa

Skrifstofu menningar- og ferðamála hefur borist til umsagnar frummatsskýrsla Landsnets dags. 6. maí 2009 vegna styrkinga raforkuflutningskerfis á Suðvesturlandi. Umsagnarfrestur er til 2. júlí.

Skrifstofa menningar- og ferðamála óskar eftir því að tillit verði tekið til eftirfaranda þátta vegna áhrifa þeirra á ferðaþjónustu.

Samkvæmt skýrslu Landsnets verða neikvæðustu áhrif framkvæmdar á útivist og ferðaþjónustu á svæðinu frá Stórhöfða að Hvassahrauni í Hafnarfirði, þar sem farið verður með þrjár og síðan tvær nýjar línur um lítt raskað minjasvæði. Einnig verður reist nýtt tengivirki nærri Hrauntungum sem hefur neikvæð áhrif á útivist á svæðinu. Þessar línur munu rýra sjónræna upplifun á þessu fallega útivistar- og ferðasvæði, því þær breyta upplifun og útsýni þaðan sem þær sjást og draga úr aðdráttarafli staða og tilfinningu fyrir óspilltri náttúru (t.d. sjá mynd 36).

Í nágrenni línuleiðarinnar er stunduð mikil ferðaþjónusta og útivist. Gönguferðir á Helgafell eru vinsælar bæði fyrir Íslendinga og erlent ferðafólk (en ferðaþjónustufyrirtækið Mountain climbing fer reglulegar ferðir á Helgafell með erlenda ferðamenn). Við Helgafell eru svonefndar Litluborgir sem hafa nýlega öðlast friðlýsingu og munu ferðamenn hafa sýnt því svæði áhuga en væntanleg línuleið fer nánast yfir borgirnar og skerðir verulega upplifun þess.

Helgafell og nágrenni eru því mikilvægt útivistarsvæði, ekki bara fyrir Hafnarfjörð heldur fyrir alla ferðamennsku og höfðuðborgarsvæðið í heild sinni.

Hestamennska er stunduð á svæðinu bæði af Íslendingum og af stærsta ferðaþjónustufyrirtæki Hafnarfjarðar, Íshestum.

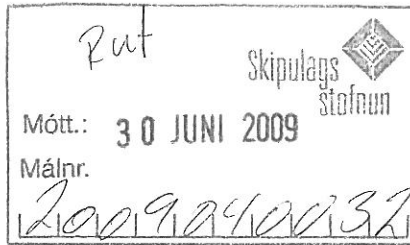
Eins myndu línurnar ganga nálægt skógræktar- og útivistarsvæðinu Hvaleyjarvatni (sjá mynd 44), þar sem mikil útivist er stunduð af Hafnfirðingum sem fara þangað til þess að veiða, grilla og njóta fallegra náttúru spölkorn frá bænum.

Skv. framansögðu vill skrifstofa menningar- og ferðamála benda á að skv. tillögunni munu línurnar skerða mjög gildi útivistar og ferðamennsku fyrir Hafnarfjörð.

Ásbjörg Una Björnsdóttir
Verkefnastýra
Skrifstofa menningar- og ferðamála
Vesturgata 8, 220 Hafnarfjörður
Sími: 585-5776/664-5776

Sveitarfélagið
Vogar

Skipulagsstofnun
Laugavegi 166
150 Reykjavík

Vogum, 25. júní 2009

Á 9. fundi umhverfis- og skipulagsnefndar Sveitarfélagsins Voga, þann 23. júní 2009, var tekið fyrir málefnið:

Suðvesturlínur. Styrking raforkuflutningskerfis á Suðvesturlandi. Mat á umhverfisáhrifum. Bréf Skipulagsstofnunar dags. 18. maí 2009 þar sem óskað er umsagnar um mat á umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar sbr. frummatsskýrslu Landsnets.

Um erindið var gerð eftirfarandi bókun:

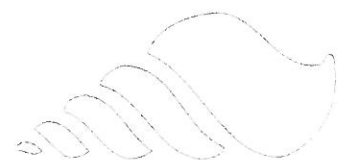
“Nefndin gerir ekki athugasemdir við matið en ítrekar þá afstöðu Sv. Voga, sem er að loftlínur séu aðeins tímabundin lausn sbr. samkomulag Sv. Voga og Landsnets.”

Virðingarfyllst,

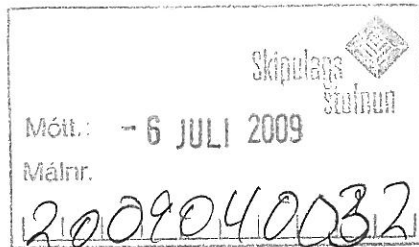
Sigurður H. Valtýsson
Skipulags- og byggingarfulltrúi

Vogar
byggingarfulltrúi

MOSFELLSBÆR

Skipulagsstofnun
B.t. Jakobs Gunnarssonar
Laugavegi 166
150 Reykjavík

Mosfellsbæ, 3. júlí 2009
nr. erindis 200812064 sój

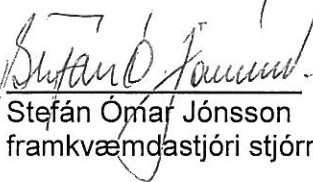
Efni: Umsögn Mosfellsbæjar vegna frummatsáætlunar vegna Suðvesturlínur.

Á 941. fundi bæjarráðs Mosfellsbæjar þann 2. júlí 2009 var tekið fyrir erindi Skipulagsstofnunar varðandi ósk um umsögn Mosfellsbæjar um mat á umhverfisáhrifum vegna Suðvesturlínur.

Bæjarráð samþykkti að senda inn til Skipulagsstofnunar fyrirbyggjandi umsögn umhverfisstjóra Mosfellsbæjar varðandi frummatsáætlun um mat á umhverfisáhrifum vegna Suðvesturlínur og eru umsögnin hjálögð.

Þessi afgreiðsla bæjarráðs tilkynnist hér með.

Virðingarfyllt
f.h. bæjarráðs Mosfellsbæjar

Stefán Ómar Jónsson
framkvæmdastjóri stjórnslusviðs

Umsögn (umbeðin, innra vinnuskjal)

Umsagnar óskaði: Bæjarráð
Varðandi: Landsnet hf

Nr. erindis 200812064
Dags.: 30. júní 2009
Málefni: Umsögn Mosfellsbæjar um Suðvesturlínur

Vísað er til bréfs Skipulagsstofnunar dagsett 18. maí 2009 þar sem óskað er umsagnar um mat á umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar Suðvesturlínur. Styrking raforkukerfisins á Suðvesturlandi. Með erindinu fylgdi frummatsskýrsla og kortahefti ásamt leiðréttingu sem barst með bréfi dagsettu. 20. maí 2009.

Um er að ræða styrkingu raforkuflutningskerfis á suðvesturlandi með fjölgun lína sem beygja til SV við Lyklafell (meðfram Kolviðarhólslínu 2), ásamt lagfæringum á eldri línum, en fækkun lína sem liggja til NV við Náttthagavatn (niðurrif Sogslínu 2). Stór hluti fyrirhugaðs línukerfis mun liggja í gegnum vatnsverndarsvæði höfuðborgarsvæðisins. Mosfellsbær hefur hagsmuna að gæta á svæðinu þar sem stór hluti neysluvatns Mosfellsbæjar kemur af Gvendarbrunnasvæðinu.

Undirritaður telur jákvætt að við framkvæmdirnar fækkar raflínum í Mosfellsbæ sem liggja yfir grannsvæði vatnsverndar við Fossvallaklif og eins minnkar heildarmagn raflína sem liggur innan bæjarmarka Mosfellsbæjar. Hins vegar er um að ræða nýjar framkvæmdir á vatnsverndarsvæði höfuðborgarsvæðisins þar sem sýna þurfi aðgát. Lagning raflína liggur m.a. yfir og í nágrenni grannsvæða og brunnsvæða með afrennsli í vatnsból höfuðborgarsvæðisins og því mögulegt að framkvæmdin geti haft veruleg áhrif á vatnsvernd ef ekki er gætt ýtrustu varúðar og hugað að mótvægisaðgerðum. Í því fellst m.a. að haga framkvæmdum þannig að þær valdi sem minnstu raski, framkvæmdir fari ekki fram yfir vetrartímann þegar meiri hætta er á óhöppum vegna hálfu og hugað sé að ástandi vinnubíla sem notaðar séu við framkvæmdina vegna hættu á olíuleka.

Einnig er rétt að minna á að framkvæmdaleyfi sveitarfélagsins þarf fyrir framkvæmdinni innan lögsögu Mosfellsbæjar.

Virðingarfyllst.,
Tómas Guðberg Gíslason
Umhverfisstjóri

Austurvegur 56 - 800 Selfoss

Sími 480 8220 – Myndsendir 480 8201 – Netfang hs@sudurland.is – Kennitala 480284-0549

**Skipulagsstofnun
Jakob Gunnarsson
Laugavegi 166
150 Reykjavík**

Selfossi, 8. júlí 2009
0902041HS BÞ

Efni: Suðvesturlínur.

Heilbrigðiseftirlit Suðurlands hefur fengið til umsagnar tillögu Landsnets h.f. sbr. erindi Skipulagsstofnunar frá 18. og 20 maí sl. um mat á umhverfisáhrifum vegna raforkuflutningskerfis á Suðvesturlandi, skv. 10 gr. laga nr 106/2000 m.s.b. og 22. gr. reglugerðar nr. 1123/2005 um mat á umhverfisáhrifum.

Heilbrigðiseftirlit Suðurlands hefur kynnt sér umrætt mál og komið á framfæri ábendingum sínum, m.a. varðandi niðurrif Sogslínu 2. og aðra framkvæmdaþætti með áherslu á aðgát við vinnu á öllum vatnsverndarsvæðum og að öryggi umhverfis- og grunnvatnspátta verði tryggt, m.a. vegna eldsneytisflutninga, efnisflutninga, starfsmanna- og verkstæðaaðstöðu.

F.h. Heilbrigðiseftirlits Suðurlands,

Birgir Þórðarson
heilbrigðisfulltrúi

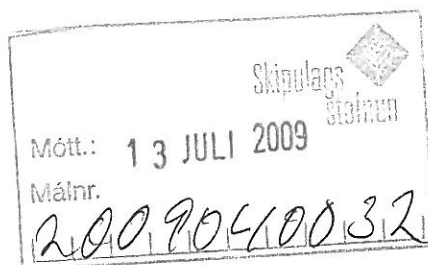

Sveitarfélagið
ÁLFTANES

Skipulagsstofnun,
Laugavegi 166,

150 Reykjavík

Álftanesi, 9. júlí 2008
BSE

Efni: **Suðvesturlínur.**

Vísað er til bréfs Skipulagsstofnunar dags. 18. maí sl. þar sem óskað er eftir umsögn Sveitarfélagsins Álftaness vegna suðvesturlína.

Bent er á umsögn sveitarfélagsins á fyrri stikum málsins, bréf dags. 17. feb. sl. þar sem óskað er eftir að fyllstu reglum um umhverfismat og umgegni á svæðinu sé virt. Jafnframt er bent á að hafa skuli samráð við landeigendur á svæðinu um skipulag svæðisins.

Virðingarfyllt

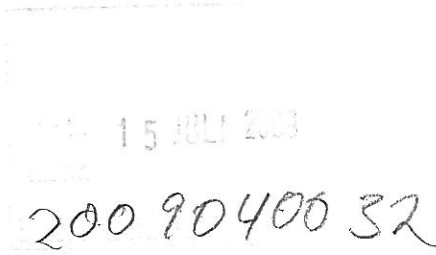
Bjarni S. Einarsson,
skipulags- og byggingarfulltrúi

Skipulagsstjóri ríkisins
Bt. Jakob Gunnarsson
Laugavegi 166
150 Reykjavík

Grindavík, 13. júlí 2009
0905060 IPG

Efni: Mat á umhverfisáhrifum. Suðvesturlínur

Eftirfarandi var bókað á fundi nr. 501 hjá skipulags- og byggingarnefnd Grindavíkur :

„4.0905060 - Suðvesturlínur. Styrking raforkuflutningskerfis á Suðvesturlandi. Mat á umhverfisáhrifum.

Samkvæmt 10. gr. laga 106/2000 m.s.b. óskar Skipulagsstofnun eftir umsögn Grindavíkur um mat á umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar.

Nefndin gerir ekki athugasemdir, en vill benda á að möstrin lendi ekki nærri gönguleiðum og fornminjum.“

Þetta var svo staðfest á 387. fundi bæjarstjórnar þann 15. júní sl.

Virðingarfyllt,

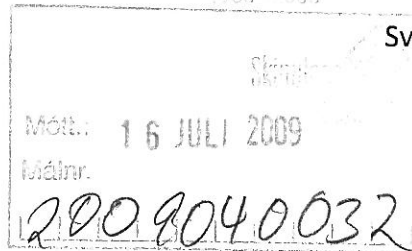
Ingvar Þór Gunnlaugsson
forstöðumaður tæknideildar

Skipulagsstofnun
Jakob Gunnarsson
Laugavegi 166
150 Reykjavík

Sveitarfélagið Garður 14. Júlí 2009

Efni: Suðvesturlínur. Styrking raforkuflutningskerfis á Suðvesturlandi. Mat á umhverfisáhrifum.

Sveitarfélagið Garður hefur yfirfarið frummatsskýrslu vegna styrkingar raforkuflutningskerfis á Suðvesturlandi dags. 6. maí 2009, sem gerð var af EFLU hf. verkfræðistofu.

Skýrslan hefur verið yfirfarin í samræmi við 10. grein laga nr. 106/2000 m.s.b og 22. gr. reglugerðar nr.1123/ 2005 um mat á umhverfisáhrifum.

Niðurstaða yfirferðarinnar er að í skýrslunni, að mati Sveitarfélagsins Garðs, á fullnægjandi hátt fjallað um eftirfarandi atriði sem varða Sveitarfélagið Garð.

a. Fyrirhuguð framkvæmd:

Samkvæmt samantekt skýrslunnar á áhrif framkvæmdar á landnotkun og skipulag eftir svæðum þá eru þau engin í Sveitarfélaginu Garði. Háspennustrengir eru lagðir í jörð frá Fitjum að Helguvík og gætir því ekki áhrifa frá þeim kafla eftir framkvæmd. Í öllu ferlinu er framkvæmdin vel sett fram með tilliti til sem minnstrar röskunar á framkvæmdatímanum.

b. Umhverfi:

Þar sem framkvæmdir fara að mestu fram á röskuðu landi og samkvæmt skýrslunni verður leitast við að raska sem minnst óhreyfðu landi þá er það mjög gott. Fram kemur að fornleifum verður ekki raskað og áhrif eru engin eða óveruleg á helstu umhverfisþætti svæðisins. Sveitarfélagið Garður er sammála þessum niðurstöðum skýrslunnar.

c. Umhverfisáhrif:

Eftirfarandi umhverfisþættir voru teknir fyrir í skýrslunni. Gróðurfar, fuglalíf, jarðfræði og jarðmyndanir, landslag og ásýnd, útvist og ferðaþjónusta, fornminjar, náttúruvernd, vatnsvernd og neysluvatn, landnotkun og skipulag, raf- og segulsvið, hljóðvist og áhættu- og öryggismál. Í öllum tilvikum hefur verið leitast við að velja mannvirkjum staðsetningar sem hafa sem minnst áhrif á röskun þessara umhverfisþátta og er Sveitarfélagið Garður fyrir sína hönd sammála niðurstöðunum.

þar sem
ferskir
vindar
blása

d. Mótvægisáðgerðir:

Þær felast meðal annars í að hluti eldri háspennulína er rifinn niður og jarðstrengir lagðir næst byggð. Einnig verða gerðar strangar kröfur til verktaka varðandi alla umgengni á vinnusvæðum. Sveitarfélagið Garður leggur ríka áherslu á að öllum mótvægisáðgerðum verði fylgt.

e. Vöktun:

Við undirbúning framkvæmdaleyfis verður gerð ítarleg umhverfis-, öryggis- og heilbrigðisáætlun þar sem tekið verður á þáttum sem lúta að mengunarhættu, öryggi og umgengni á framkvæmdatíma. Einnig verður næstu 5 ár eftir að línubýggingum líkur fylgst með vegslóðum, uppgræðslu á jarðraski og áflugi fugla. Sveitarfélagið Garður samþykkir þessa áætlun fyrir sitt leyti.

f. Varðandi þörf á að kanna tiltekin atriði frekar, þá telur Sveitarfélagið Garður ekki þörf á því.

Virðingarfyllt

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Ásm. Friðriksson'.

Ásmundur Friðriksson

Bæjarstjóri Sveitarfélagsins Garðs

A handwritten number '2016' in black ink, oriented vertically.

þar sem
ferskir
vindar
blása

Skipulagsstofnun
Laugavegi 166
150 Reykjavík

Umsögn Sveitarfélagsins Ölfuss um frummatsskýrslu Landsnets Suðvesturlínur – Styrking raforkuflutningskerfis á suðvesturlandi

Skipulagsstofnun hefur með vísan í 10. gr. laga nr. 106/2000, sbr. 22. gr. reglugerðar nr. 1123/2005 um mat á umhverfisáhrifum, óskað eftir umsögn Sveitarfélagsins Ölfuss, sem leyfisveitanda, um frummatsskýrslu fyrirhugaðra framkvæmda Landsnets hf. við lagningu Suðvesturlína, frá Hellisheiði til Reykjaness.

Fyrirhuguð línulögn er innan umdæmis Sveitarfélagsins Ölfuss, frá upphafspunkti á Hellisheiði, að tengivirki við Kolviðarhól og þaðan að sveitarfélagamörkum á Sandskeiði. Fyrirhugaðar framkvæmdir eru því innan marka Sveitarfélagsins Ölfuss á stóru landsvæði.

Fyrirhuguð framkvæmd

Nýbygging línu frá Hellisheiði að Kolviðarhóli (Hellisheiðarlína 2) og frá Kolviðarhóli að Sandskeiði (Kolviðarhólslína 2) er að mati Sveitarfélagsins Ölfuss veruleg aukning við línumannvirki þau sem nú þegar eru til staðar. Sveitarfélagið Ölfus telur að framkvæmdir þær sem Landsnet hf. stefnir að, við Suðvesturlínur, frá Hellisheiði að Reykjanesi, séu ekki ásættanlegar vegna verulegra neikvæðra og óafturkræfra áhrifa á landslag, útivist og ferðaþjónustu.

Sjónræn áhrif framkvæmdanna á landsvæði innan marka sveitarfélagsins eru veruleg og algjörlega óásættanleg að mati Sveitarfélagsins Ölfuss. Framkvæmdirnar munu einnig valda viðvarandi ónæði fyrir ferðamenn á umfangsmiklu svæði í nágrenni fyrirhugaðrar línulagna innan marka sveitarfélagsins.

Sveitarfélagið Ölfus telur, að neikvæð áhrif fyrirhugaðra framkvæmda séu ekki réttlæt看leg vegið saman við hugsanleg jákvæð áhrif sem framkvæmdirnar kunna að hafa. Þannig verður ekki annað séð en að fyrirhugaðar framkvæmdir muni ekki hafa annað en neikvæð áhrif innan marka sveitarfélagsins, án þess að Sveitarfélagið Ölfuss eða íbúar þess njóti neinna hagsbóta af framkvæmdunum.

Þannig kemur fram í kafla 2.1 „Tilgangur, forsendur og markmið“, að tilgangurinn með framkvæmdunum sé styrking orkuflutningskerfis á Suðvesturlandi, frá Hellisheiði að höfuðborgarsvæðinu og út á Reykjanes. Ástæða þessa mun vera að núverandi

meginflutningskerfi raforku til og frá Reykjanesskaga sem rekið er á 132 kV spennu sé fulllestað í dag, aðkallandi sé því að flutningskerfi raforku á Reykjanesskaga verði styrkt. Önnur mikilvæg forsenda fyrir styrkingu raforkuflutningskerfisins er sögð í frummatsskýrslu, uppbygging iðnaðarsvæða fyrir orkufreka starfsemi, sveitarfélög á Suður- og Suðvesturlandi, þ.e Ölfus, Hafnarfjörður, Reykjanesbær, Garður, Sandgerði, Grindavík og Vogar, vinni nú öll að uppbyggingu atvinnulífs. Efling flutningskerfisins í þessum landshluta og tenging Reykjanesskaga við 220 kV meginflutningskerfið sé því almennt nauðsynleg og ekki hægt að eyrnamerkja hana eingöngu byggingu álvers í Helguvík.

Tilvísun þessi í álver í Helguvík virðist eingöngu vera vegna fyrri athugasemda Sveitarfélagsins Ölfuss, þess efnis að eini tilgangur fyrirhugaðra framkvæmda virðist vera að flytja orku af Suðurlandi til Reykjaness. Engu að síður er í næstu setningu taldar upp þær framkvæmdir sem helst er horft til, framkvæmdir sem allar eru fyrirhugaðar á Reykjanesi. Sveitarfélagið Ölfus áréttar því það sem komið hefur fram í fyrri athugasemdum að tilgangur framkvæmdanna mun vera að flytja orku af Suðurlandi á Reykjanes.

Ennfremur kemur fram í kafla 2.2. „Línuleiðir og valkostir“, að stefnt er að uppbyggingu á 400 kV orkuflutningskerfi, í stað 220 kV sem nú er til staðar. 220 kV línurnar munu vera hannaðar til að flytja 300 - 600 MW á meðan 400 kV línur Landsnets eru hannaðar til að flytja 1600-2000 MW. Þannig verður, ef af breytingum þessum verður unnt að flytja allt að sexfalt magn af orku miðað við það sem hægt er í dag. Breyting þessi mun því enn frekar ýta undir orkuflutning af Suðurlandi með tilheyrandi neikvæðum áhrifum á atvinnuuppbyggingu á Suðurlandi. Fyrirhugaðar framkvæmdir munu því auk neikvæðra umhverfisáhrifa, einnig hafa þau neikvæðu áhrif að torvelda uppbyggingu orkufreks atvinnuvegar á Suðurlandi, þ.m.t. í Sveitarfélaginu Ölfusi.

Áhrif fyrirhugaðra framkvæmda eru því að mati Sveitarfélagsins Ölfuss verulega neikvæð. Bæði hvað varðar núverandi ferðapjónustu og útivist, og frekari uppbyggingu ferðapjónustu á áhrifafasvæði fyrirhugaðra framkvæmda innan marka sveitarfélagsins, á Hellisheiði og Sandskeiði. Slík neikvæð áhrif er ekki hægt að réttlæta á meðan engir kostir koma í staðinn, þar sem fyrirhuguð framkvæmd mun einkum eins og að framan greinir miða að því að flytja orku af Suðurlandi og standa þannig í vegi fyrir uppbyggingu atvinnutækifæra m.a. í Sveitarfélaginu Ölfusi.

Umhverfisáhrif

Hér að neðan fylgir umsögn Sveitarfélagsins Ölfuss, um þau atriði í frummatsskýrslu, varðandi umhverfisáhrif sem talin er ástæða til að gera athugasemdir við. Jafnframt umsögn um fyrirhugaðar mótvægisáðgerðir, þar sem það á við.

Gróðurfar

Í kafla 4.2 kemur fram að svæðið sé nær allt vel gróið en þar sem hraun þekur mikinn hluta þess hafi það mikil áhrif á gróðurfar. Jafnframt kemur fram að mosi virðist vera viðkvæmur fyrir mengun og að rannsóknir sýni að mosi undir möstrum Búrfellslínu 3B

hafi drepist vegna mengunar frá galvanhúð á möstrum og að sumarið 2008 hafi sést greinilegir rofblettir í hraungambranum nærri virkjun við Kolviðarhól.

Síðar kemur fram að áætlað heildarrask á svæðinu frá Hellisheiði að Kolviðarhóli verði um 7,1 ha. Áhrif framkvæmda á þessu svæði verði **talsvert neikvæð**. Á svæðinu frá Kolviðarhóli að Sandskeiði sé áætlað heildarrask um 1,4 ha. og séu áhrif framkvæmdanna á gróður á þessu svæði talin óveruleg.

Innan marka Sveitarfélagsins Ölfuss eru því umhverfisáhrif fyrirhugaðra framkvæmda skv. frummatsskýrslu **talsvert neikvæð** á gróðurfar. Sveitarfélagið telur ekki sýnt fram á að fyrirhugaðar mótvægisáðgerðir, s.s. eftirlit með gæðum galvanhúðar og staðsetning undirstöðuplana og línuvega, að teknu tilliti til úrkomuáttar nægi til að koma í veg fyrir gróðureyðingu af völdum mengunar. Hvernig sú áðgerð að: „finna leið til að takmarka utanvegaakstur ökuníðinga” getur talist mótvægisáðgerð v. neikvæðra áhrifa fyrirhugaðra framkvæmda á gróðurfar, er erfitt að sjá.

Jarðfræði og jarðmyndanir

Skv. kafla 4.4. mun framkvæmdin hafa í för með sér rask á jarðmyndunum sem að hluta til er varanlegt. Einkum mun vera um að ræða rask v. lagningu vegslóða og plana, gerð undirstaða og stagfesta háspennumastra, auk lagningu jarðstrengja. Fyrirhugaðar framkvæmdir innan marka Sveitarfélagsins Ölfuss, munu skv. frummatsskýrslu hafa talsvert neikvæð umhverfisáhrif í för með sér á jarðfræði og jarðmyndanir. Mótvægisáðgerðir þær sem lagðar eru til í frummatsskýrslu, eru haldlausar að mati Sveitarfélagsins Ölfuss, miðað við þau neikvæðu óafturkræfu áhrif sem framkvæmdirnar munu hafa á land innan marka sveitarfélagsins.

Landslag og ásynd

Í frummatsskýrslu kemur fram að bein áhrif verða á landslag af völdum lagningar strengja frá virkjunum og vegna nýrra afleggjara að mastursstæðum og tengivirki á svæðinu frá Hellisheiði að Kolviðarhóli. Einnig að bein óafturkræf áhrif á landslag verði nokkur í Hellisheiðarhrauni og Orrustuhólshrauni. Engu að síður er það niðurstaðan í kafla 4.5.7.2 að neikvæð áhrif á landslag og ásynd svæðisins séu óveruleg.

Þessum skilningi mótmælir Sveitarfélagið Ölfuss. Það er mat sveitarfélagsins að neikvæð áhrif fyrirhugaðra framkvæmda á landslag og ásynd svæðisins, innan marka sveitarfélagsins séu verulega neikvæð og þær mótvægisáðgerðir sem lagðar eru til í frummatsskýrslu komi á engan hátt til móts við neikvæð áhrif framkvæmdanna á landslag og ásynd svæðisins.

Ill skiljanlegt er hvernig það að leggja jarðstrengi að virkjununum við Bitru og Hverahlíð getur talist mótvægisáðgerð v. áhrifa á landslag og ásynd. Vissulega eru allar líkur á að jarðstrengir hafi minni neikvæð áhrif á ásynd lands en loflínur, en að sama skapi valda jarðstrengir að öllum líkum meiri skemmdum á landslagi ef eitthvað er. Það að skilgreina þessa fyrirhuguðu áðgerð sem mótvægisáðgerð v. neikvæðara áhrifa framkvæmdanna á landslag og ásynd gengur því ekki upp að mati sveitarfélagsins.

Útivist og ferðaþjónusta

Það er niðurstaða frummatsskýrslu að áhrif fyrirhugaðra framkvæmda á útivist og ferðaþjónustu innan marka Sveitarfélagsins Ölfuss, séu óveruleg. Þrátt fyrir það kemur fram í kafla 4.6.4.1 að áhrif nýs tengivirkis á Hellisheiði, nýrrar háspennulínu þaðan að tengivirki við Kolviðarhóls séu neikvæð. Jafnframt kemur fram að ef litið er til samlegðaráhrifa með jarðvarmavirkjunum við mat á áhrifum fyrirhugaðra framkvæmda á útivist og ferðaþjónustu, þá teljist þau áhrif verulega neikvæð. Engu að síður er komist að ofangreindri niðurstöðu í frummatsskýrslu. Þessum vinnubrögðum mótmælir Sveitarfélagið Ölfus. Ljóst er að neikvæð umhverfisáhrif fyrirhugaðra framkvæmda á útivist og ferðaþjónustu eru veruleg einkum ef litið er til samlegðaráhrifa með jarðvarmavirkjunum á svæðinu.

Fornminjar

Þá er það niðurstaða frummatsskýrslu að fyrirhugaðar framkvæmdir muni hafa talsverð neikvæð áhrif á fornminjar innan marka Sveitarfélagsins Ölfuss, einkum á svæðinu frá Hellisheiði að Kolviðarhóli. Mótvægisáðgerðir þær sem gert er ráð fyrir duga engan vegin að mati sveitarfélagsins. Úrræði eins og; „Jafnframt verði jarðstrengjum hliðrað frá fornleifum ef það er mögulegt” og „Þegar framkvæmdum og frágangi lýkur verður ástand merktra fornleifa kannað”, eru haldlaus að mati Sveitarfélagsins Ölfuss. Áhrif framkvæmdanna á fornminjar teljast því verulega neikvæð að mati sveitarfélagsins.

Náttúruvernd

Skv. kafla 4.8 munu fyrirhugaðar framkvæmdir hafa óveruleg en þó jákvæð áhrif á náttúruvernd á svæðinu frá Hellisheiði að Kolviðarhóli. Hvernig þessi niðurstaða er fengin er óljóst. Fram kemur að lagningu háspennustrengja í jörð fylgi óhjákvæmilega töluvert jarðrask. Þá segir: „ekki er líklegt að línurnar verði áberandi séð frá Grændal eða nágrenni”. Hvernig hægt er að komast að þeirri niðurstöðu að þessar framkvæmdir hafi jákvæð umhverfisáhrif á svæðið innan marka Sveitarfélagsins Ölfuss er óskiljanlegt og telur sveitarfélagið ljóst að áhrif framkvæmdanna séu neikvæð.

Niðurstaða

Miðað við ofanritað getur Sveitarfélagið Ölfus því ekki talið annað en að veruleg neikvæð umhverfisáhrif séu af fyrirhugaðri framkvæmd. Áhrif sem að talsverðu leyti eru óafturkræf, s.s. jarðrask v. lagningu slóða og jarðstrengja. Þó svo að háspennulínurnar sjálfar megi fjarlægja komi til þess að síðar til komin tækni leysi þær af hólmi, eins og gefið er undir fótinn í frummatsskýrslu.

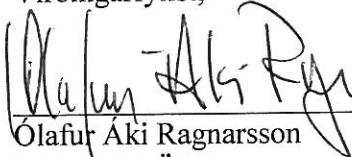
Áhrif fyrirhugaðra framkvæmda eru því að mati Sveitarfélagsins Ölfuss verulega neikvæð. Bæði hvað varðar núverandi ferðaþjónustu og útivist, og frekari uppbyggingu ferðaþjónustu á áhrifafasvæði fyrirhugaðra framkvæmda innan marka sveitarfélagsins, á Hellisheiði og Sandskeiði. Slík neikvæð áhrif er ekki hægt að réttlæta á meðan engir kostir koma í staðinn, þar sem fyrirhuguð framkvæmd mun einkum eins og að framan greinir miða að því að flytja orku af Suðurlandi og standa þannig í vegi fyrir uppbyggingu atvinnutækifæra m.a. í Sveitarfélaginu Ölfusi.

Að svo stöddu getur Sveitarfélagið Ölfus því ekki annað en lagst gegn fyrirhugaðri framkvæmd.

Samþykkt í bæjarráði Ölfuss 16. júlí 2009.

Virðingarfyllst,

Ólafur Áki Ragnarsson
bæjarstjóri Ölfuss

KÓPAVOGSBÆR
Bæjarskipulag
Fannborg 6
200 Kópavogur
Sími: 570 1450
Fax: 570 1451
www.kopavogur.is

Bæjarskipulag

Skipulagsstofnun
Jakob Gunnarsson
Laugarvegi 166
150 Reykjavík

Món: 24 JULI 2009
Mótnr.
2009040032

Kópavogi 24.07.2009.
0906222

Efni: Suðvesturlínur. Styrking raforkuflutningskerfis á Suðvesturlandi. Mat á umhverfisáhrifum.

Í erindi dags. 18. maí 2009 frá Skipulagsstofnun er óskað eftir umsögn Kópavogsbæjar á frummatsskýrslu í ofangreindu máli. Skipulags- og umhverfissvið hefur yfirfarið gögnin og gerir ekki athugasemd við frummatsskýrsluna með fyrirvara um samþykki bæjarráðs á fundi þeirra 6. ágúst n.k.

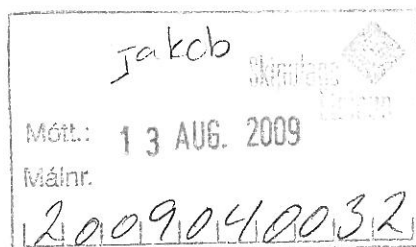
Virðingarfyllst,

Birgir H. Sigurðsson, Sviðsstjóri.

Skipulagsstofnun,
bt. Rutar Kristinsdóttur
Laugavegi 166
105 Reykjavík.

KÓPAVOGSBÆR
Bæjarskipulag
Fannborg 6
200 Kópavogur
Sími: 570 1450
Fax: 570 1451
www.kopavogur.is

0906222/bhs

Kópavogi 10. ágúst 2009.

Suðvesturlínur. Styrking raforkuflutningskerfis á Suðvesturlandi. Mat á umhverfisáhrifum.
Á fundi bæjarráðs Kópavogs þann 6. ágúst 2009 var lagt fram meðfylgandi erindi undirritaðs er varðar frummatsskýrslu Suðvesturlínu. Var erindið samþykkt.

Þetta tilkynnist yður hér með.

Virðingarfyllst,

Birgir Hlynur Sigurðsson, sviðstjóri

Til bæjarráðs.

Kópavogi 4. ágúst 2009.

Suðvesturlínur. Styrking raforkuflutningskerfis á Suðvesturlandi. Mat á umhverfisáhrifum.

Landsnet hf. hefur tilkynnt til athugunar Skipulagsstofnunar *frummatsskýrslu* um Suðvesturlínu, styrkingu raforkuflutningskerfis á Suðvesturlandi dags. 6. maí 2009. Skýrslan var til kynningar 20. maí til 2. júlí 2009. Í bréfi dags. 18. maí 2009 óskaði stofnunin eftir umsögn Kópavogsbæjar um skýrsluna fyrir 15. júní 2009.

Í gögnum málsins sem m.a. hafa verið kynnt bæjaryfirvöldum í Kópavogi, kemur fram að verkefnið, sem fengið hefur verið vinnuheimið Suðvesturlína, tekur til endurnýjunar á raforkuflutningskerfinu frá Helliheiði að Geithálsi og Hafnarfirði og áfram út á Reykjanesskaga. Styrking raforkuflutningskerfisins er brýn því núverandi kerfi er nýtt til fulls og annar ekki fyrirsjáanlegri eftirspurn á svæðinu í nánustu framtíð, auk þess sem truflanir á einni línu geta valdið umfangsmiklu rafmagnsleysi á svæðinu. Styrking raforkuflutningskerfisins er jafnframt forsenda uppbyggingar af ýmsu tagi í atvinnulífi landshlutans, þar á meðal aukinna umsvifa í orkufrekri atvinnustarfsemi, framleiðslu- og hátækniíðnaði. Að verki loknu mun flutningskerfið geta flutt þá raforku sem ætla má að þörf verði fyrir á þessu svæði næstu áratugi.

Framkvæmdirnar eru matskyldar skv. 22.tl. í 1. viðauka laga nr. 106/2000 m.s.br. um mat á umhverfisáhrifum. Í ofangreindri frummatsskýrslu er fyrirhuguðum framkvæmdum lýst og lagt mat á áhrif framkvæmda á þá umhverfisþætti sem tilgreindir eru í matsáætlun. Jafnframt eru lagðar til mótvægisáðgerðir til að draga úr áhrifum framkvæmda og niðurstöður dregnar saman.

Frummatsskýrslan sem unnin er af Landmótun og verkfræðistofunni EFLU er bæði ítarleg og vel unnin. Í niðurstöðu hennar kemur m.a. fram að framkvæmdunum sem þessum munu ávallt fylgja nokkrar breytingar á umhverfi og geta áhrifin verið bæði jákvæð og neikvæð fyrir náttúrulegt umhverfi og samfélag.

Mótvægisáðgerðir eru til að koma í veg fyrir eða minnka neikvæð áhrif framkvæmdarinnar. Felast þær einkum í samráði um línuleiðir og útfærslu framkvæmdarinnar. Í niðurstöðu matsins er tekið fram að framkvæmdin sé afturkræf, þ.e. mannvirkin má fjarlægja ef tæknin í framtíðinni býður upp á nýjar lausnir í orkuflutningi sem við þekkjum ekki í dag og verða þá ummerki um háspennulínur lítil ef nokkur.

Brýnt var fyrir Skipulagsstofnun að umsögn Kópavogsbæjar bærst stofnuninni í júlí sl. þar sem aðrir umsagnaraðilar höfðu sent inn sínar umsagnir. Undirritaður sendi því meðfylgjandi erindi dags. 24. júlí 2009 þar sem fram kemur að Skipulags- og umhverfissvið hafi yfirfarið frummatsskýrsluna og að ekki sé gerð athugasemd við hana. Erindið var sent Skipulagsstofnun með fyrirvara um samþykki bæjarráðs.

Undirritaður óskar eftir því að bæjarráð staðfesti ofangreint erindi til Skipulagsstofnunar dags. 24. júlí 2009.

Birgir Hlynur Sigurðsson, sviðsstjóri.

Skipulagsstofnun

Innkomið skjal : t-póstur

25. maí 2009 - GHG

Málsnúmer 2009040032
Bréfalykill 8717; 0000; 1400; 2000; 1000; 1100; 1300; 1604; 1603; 2506; 2300;
2503; 9310
Tegund skjals t-póstur
Dagsetning skjals 25.05.2009

Sendandi

Nafn Ólafur Árnason
Stofnun Landsnet
Heimilisfang Gylfaflöt 9
Póstnúmer 112 Reykjavík
Land
Sími 563 9300
Bréfasími 563 9309

Efni ATHUGASEMDIR ÓMAR SMÁRI Suðvesturlínur

Rut,
Ég sendi þetta áfram á þig.....væntanlega er hér verið að tala um matsmál.
Halla

----- Forwarded by Guðrún Halla Gunnarsdóttir/skipulag on 25.05.2009 16:08 -----

Elín Nóadóttir/skipulag

25.05.2009 15:44

To Guðrún Halla Gunnarsdóttir/skipulag@Skipulag

cc

Subject Fw: Suðvesturlínur

á þetta við ASK ?
Ella

----- Forwarded by Elín Nóadóttir/skipulag on 25.05.2009 15:43 -----

Ómar Smári Ármannsson

<omar@lrh.is>

25.05.2009 14:26

To <skipulag@skipulag.is>

cc

Subject Suðvesturlínur

Sæl,

Var að skoða frummatsskýrslu Landsnets á fyrirhuguðum „Suðurvesturlínunum“. Sé á fornleifaskráningunni að í hana vantar a.m.k. 60 þekktar fornleifar á leiðinum og flestar þær merkilegri.

Gerði á sínum athugasemdir til Vegagerðarinnar við vöntun á fornleifum í fornleifaskráningu fyrir Suðurstrandarveg. Þar vantaði 32 fornleifastaði inn í fyrstu skýrsluna. Athugasemdirnar voru notaðar í uppfærða skýrslu, en voru ekki metnar sem slíkar í yfirliti um ábendingar. Tel það því ekki vera í mínum verkahring að benda á tilteknar fornleifar, sem vantar enda ætti það að vera hlutaðeigandi, m.a. Skipulagsstofnununar, að yfirfara gögnin m.t.t. áreiðanleika. Þá mun starfsfólkið augsýnilega sjá hvað upp á vantar.

Bendi í þessu sambandi á www.felir.is en þar er flestra fornleifa og náttúruminja á svæðinu getið.

Kveðja,
Ó.

felir.is

Skipulagsstofnun,
Laugavegi 166,
150 Reykjavík.

Reykjavík, 15. júní 2009.

Athugasemdir vegna mats á umhverfisáhrifum og undirbúnings framkvæmda við suðvesturlínur.

Vísað er í auglýsingu í Morgunblaðinu 20. maí 2009, “Suðvesturlínur, styrking raforkuflutningskerfis á Suðvesturlandi – mat á umhverfisáhrifum”.

Vísað er í bréf Landsnets, dags. 3. desember 2008 til eigenda jarðarinnar Selskarðs og bréf eigenda jarðarinnar Selskarðs til Landsnets hf, dags. 5. desember 2008. Einnig er vísað í bréf Línuhönnunar hf til landeigenda jarðarinnar Selskarðs, dags. 18. september 2006, ásamt skýrslunni “Háspennulínur frá Hellisheiði að Straumsvík” og bréf eigenda jarðarinnar Selskarðs til Línuhönnunar hf 28. september 2006.

Undirritaður, f.h. eigenda jarðarinnar Selskarðs, vísar til þess að jörðin Selskarð á hagsmuna að gæta og á lögvarðan tiltölulegan eignarrétt í óskiptu landi við Húsfell þar sem Búrfellslína er sýnd á uppdrætti og þar sem sýnd eru áform um nýjar línur. Ennfremur er vísað til þess að jörðin Selskarð á lögvarin landsréttindi, þ.e. beitarrétt á svæði þar sem ný línuleið er sýnd sunnan og vestan Helgafells.

Lög nr. 13 frá 1912 með tilvísun í merki á eign Garðakirkju frá 7. júní 1890 og samningur 30. ágúst 1913 staðfestir beitarréttareignina og dómur Gestaréttar Reykjavíkur frá 29. desember 1920 staðfestir bæði réttinn á óskipta landinu og beitarréttinn. Í þessu sambandi vísa ég í þinglýst eignarréttarskjöl og uppdrátt sem afhent hafa verið verkfræðistofunni Línuhönnun hf.

Eigendur jarðarinnar Selskarðs vilja vekja athygli á eignarréttindum sínum og lögum í því sambandi og lögum og reglugerðum um skipulags- og byggingarmál. Vísað er í skipulags- og byggingarlög nr. 73 frá 1997, m.a. 4. mgr. 43. gr., skipulagsreglugerð nr. 400 frá 1998, m.a. gr. 9.1. Vísað er í 72. gr. stjórnarskrárinnar og 1. gr. 1. viðauka mannréttindasáttmála Evrópu og 14. gr. sama sáttmála. Vísað er í 2., 7., og 17.2 gr. mannréttindayfirlýsingu Sameinuðu þjóðanna. Ennfremur er vísað í ákvæði stjórnarsýslulaga nr. 37 frá 1993.

Eigendur jarðarinnar Selskarðs fara fram á það að ekki verði veitt framkvæmdaleyfi og heimilaðar framkvæmdir sem brjóta í bága við rétt annarra og að fullt samráð verði haft við þá sem rétt hafa um línulagnir á svæðinu. Ennfremur að aflað verði skilríkja um samþykki meðeigenda á svæðinu þar sem það á við. Af gefnu tilefni er óskað eftir því að Skipulagsstofnun hlutist til um að upplýsa viðkomandi aðila um, að gildistaka skipulags og niðurstaða á mati á umhverfisáhrifum leiði ekki sjálfkrafa til yfirfærslu eignarréttinda þótt í skipulagi og í framhaldinu í mati á umhverfisáhrifum felist hugsanlega áform um aðilaskipti að slíkum réttindum heldur þurfi eignarnám eða heimild matsnefndar eignarnámsbóta til að ná fram breyttum réttindum og umráðum. Ennfremur að upplýst verði að framkvæmdaleyfi veiti ekki heimild til framkvæmda sem brjóta í bága við rétt annarra á áformuðum framkvæmdasvæðum.

Rétt þykir að upplýsa að fulltrúar Hafnarjarðarkaupstaðar eða Garðabæjar eru á engan hátt málssvarar eða umboðsaðilar eigenda jarðarinnar Selskarðs í þessu sambandi.

Virðingarfyllst, fyrir hönd eigenda lögbylisins og jarðarinnar Selskarðs

Björn Erlendsson,
Aðallandi 15, 108 Reykjavík.

Frekari upplýsingar:

Vísað er í auglýsingu Garðabæjar í Morgunblaðinu 6. júní 2009:

“Auglýsing um forkynningu á tillögu að breytingu aðalskipulags Garðabæjar 2004-2016”.

Svo virðist sem aðilum sem eiga hagsmuna að gæta og eiga lögvarða hagsmuni sé ekki gefinn kostur á að koma með athugasemdir vegna skipulagsbreytinganna. Auk þess er athyglisvert, að auglýsing þessi um skipulagsbreytingar kemur fram seinna en auglýsing skipulagsstofnunar vegna Landsnets um mat á umhverfisáhrifum.

2. júlí 2009

Skipulagsstofnun
Laugavegi 166
105 Reykjavík

LANDVERND

EFNI: Frummatsskýrsla Landsnets um Suðvesturlínur

Landvernd hefur borist frummatsskýrsla um Suðvesturlínur, verkefni sem snýr að raforkuflutningskerfi á Suðvesturlandi. Samtökin skiluðu inn athugasemdum við tillögu Landsnets að matsáætlun vegna þessa verkefnis þann 13. febrúar 2009, og þessi umsögn er því skrifuð í framhaldi af heim athugasemdum.

Í athugasemdum Landverndar um matsáætlun var m.a. spurt hver væri þörfin á viðkomandi línulögnum til að bæta afhendingaröryggi raforku á svæðinu, og hvernig þetta tiltekna verkefni um Suðvesturlínur myndi háð orkuöflun og orkuflutningum á svæðinu í heild sinni. Samtökin hafa á undanförunum árum lagt áherslu á mikilvægi þess að skoða heildstætt tengdar framkvæmdir sem varða orkuöflun, orkuflutninga og uppbyggingu iðnaðar, og á sú ábending einnig við um hær framkvæmdir sem hér eru til skoðunar.

Þörf fyrir línulagnir

Frummatsskýrsla Landsnets um Suðvesturlínur er ítarleg og gefur góða mynd af áætluðum framkvæmdum og helstu áhrifum. Engu að síður ítrekar Landvernd bá ábendingu sína að mikilvægt sé að meta með skipulagðari hætti hina raunverulega þörf á flutningsgetu á þessu svæði til að sinna þörfum hins almenna notenda, sem og stærri notenda í iðnaðarstarfsemi. Þó frummatsskýrslan telji um ýmis iðnaðarverkefni sem eru í deiglu. s.s. álver og önnur iðjuver, gagnaver og fleira, þá kemur t.d. ekki skýrt fram hvort framkvæmdaaðili sjái fyrir sér að Suðvesturlínur muni dugi til að anna eftirspurn næstu áratugi, eða hvort þess sé að vænta að bæta burfi við flutningskerfið á þessu svæði umfram það sem nú er lagt til. Sviðsmyndir sem sýna samhengið milli flutningsgetu og mismunandi útfærslna á iðnaðaruppbyggingu á svæðinu ætu hugsanlega gefið skýrari mynd hvað þetta varðar.

Heildstæð skoðun á orkuöflun og orkuflutningum

Frummatsskýrsla um Suðvesturlínur fjallar um raforkuflutningskerfi á Suðvesturlandi án þess að sé endanlega líóst hvaða ný orkuver muni tengiast flutningskerfinu. né hvaða iðnaðarsvæðum það á að þjóna. Umfjöllun um flutningsleiðir frá væntanlegum orkuverum og tengingar við flutningskerfið, sem og flutningsleiðir á möguleg iðnaðarsvæði, er því af ekkorrum ekkornti

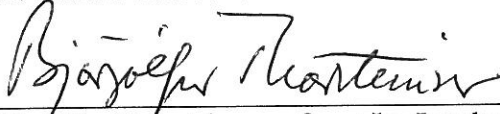
Landvernd benti á þennan veikleika í umsögn sinni þann 13. febrúar sl., og lýsti yfir áhyggjum sínum að stór hluti þessara viðbótarframkvæmda, sem ekki er lýst, myndi líklega eiga sér stað á iarðfræðilega verðmætu svæði og því vandséð hvernig hægt væri að flvtia raforku frá virkjunarstöðum eins og t.d. Trölladyngju, Sandfelli, Seltúni og Austurengjum, inn á þau flutningsmannvirki sem eru til umfjöllunar í frummatsskýrslu án þess að valda umtalsverðum og iafnvel óafturkræfum spiöllum á náttúruverðmætum.

Landvernd ítrekar því áhyggjur sínar af umhverfisáhrifum tengdra framkvæmda og minnir á að skv. 9. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum skal í frummatsskýrslu m.a. fialla um

uppsöfnuð, samvirk og óbein áhrif sem fyrirhuguð framkvæmd, og starfsemi sem henni fylgir, kunna að hafa á umhverfið. Miðað við umfjöllun frummatsskýrslunnar um markmið framkvæmdanna er líóst að tilgangur heirra er m.a. að tryggja flutning raforku frá raforkuverum á Reykjanesi til raforkunotenda á svæðinu. Því hlýtur að vera eðlileg krafa að fjallað sé um óbein og samvirk áhrif sem hljótast af því að leggja þurfi loftlínur og jarðstrengi að orkuverum og stórnotendum raforku. Sérstaklega varðar þetta áhrif á landslag, iarðmýndanir, útivist og ferðabiönustu.

Með vinsemd og virðingu

F.h. stjórnar Landverndar

Björgólfur Thórsteynsson, formaður Landverndar

T-póstur 2/7

Skipulagsstofnun
Laugarvegi 166
150 Reykjavík
skipulag@skipulag.is

Efni: Athugasemdir við frummatsskýrslu vegna Suðurnesjalínu 2 frá Hrauntungum að Njarðvíkurheiði.

Í desember 2008 sendi ég undirrituð Landsneti hjálagt bréf vegna háspennulína frá Hrauntungum að Njarðvíkurheiði. Mín afstaða til þessara framkvæmda er óbreytt. Ég leyfi ekki að yfir mitt land sé lögð tvöföld röð af allt að 30 metra háum háspennumöstrum, með tilheyrandi sjónmengun, gróðurskemmdum og jarðraski í óþökk meirihluta íbúa Sveitafélagsins Voga. Það eru aðrar lausnir á þessum línulögnum s.br. tillögu Landverndar um að háspennulínurnar verði lagðar í jörð meðfram tilvonandi Suðurstrandarvegi.

Landakoti, Vatnsleysuströnd 29. júní 2009

Margrét Guðnadóttir

Kt: 070729-3779

Suðvesturlínur

c/o Ólafur Árnason
Landsnet hf
Gylfaflöt 9
112 Reykjavík

Efni: Athugasemdir vegna Suðurnesjalínu 2 og Kolviðarhólslínu 2 frá Hrauntungum að Njarðvíkurheiði.

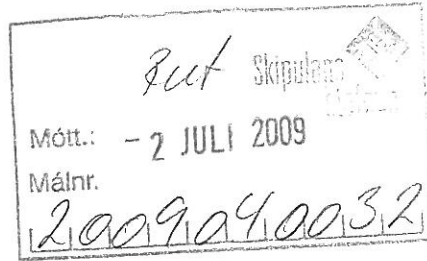
Í lok nóvember 2008 var undirritaðri, eins og öðrum landeigendum í Sveitarfélaginu Vogar, gefinn kostur á að gera athugasemdir við tillögu Landsnets að lögn Suðurnesjalínu 2 og Kolviðarhólslínu 2 frá Hrauntungum að Njarðvíkurheiði. Þarna er áætlað að leggja tvær 220 KV línur í línustæði núverandi Suðurnesjalínu 1.

Meirihluti íbúa Sveitarfélagsins Voga sendi sveitastjórn sinni í sumar undirskriftalista þar sem óskað var eftir því, að háspennulínur innan marka sveitarfélagsins yrðu lagðar í jörð. Þessari ósk meirihluta íbúa sveitarfélagsins á greinilega ekki að ansa, heldur er ætlunin að háspennumöstur gnæfi upp úr heiðinni rétt ofan við Reykjanesbrautina áfram, miklu fyrirferðarmeiri en nú er, þar sem ætlunin er að leggja tvöfalda röð af möstrum. Ég undirrituð, **leyfi ekki** að svona sé farið með mitt land í heiðinni gegn vilja meirihluta íbúa í sveitarfélaginu. Að auki sýnist mér að þær kostnaðaráætlanir, sem nú eru í gögnum Landsnets, séu gerðar fyrir hrun bankakerfisins og þeirrar miklu hækkunnar á erlendum gjaldeyri, sem af því hruni leiddi. Held að kostnaðarmunurinn, sem þar er sýndur á jarðstreng og tvöfaldri röð af stórum og dýrum, innfluttum möstrum, hljóti að hafa jafnast út við fall krónunnar. Nú gæti verið ódýrara að leggja jarðstreng og spara þannig gjaldeyri landsmanna, sem nú er af skornum skammti. Jafnvel í gögnunum, sem nú fylgja tillögum Landsnets, er kostnaðarmunur á jarðstreng og loftlínu á þessum parti af fyrirhuguðu verki ekki svo mikill að hann réttlæti það skemmdarverk á eignarlöndum manna í Sveitarfélaginu Vogar sem Landsnet gerir nú ráð fyrir að vinna í óþökk meirihluta íbúanna.

Landakoti, Vatnsleysuströnd 15. desember 2008

Margrét Guðnadóttir
Kt: 070729-3779

Sauðafell s.f.,
c/o Guðmundur H. Gíslason,
Meistaravellir 31,
107 Reykjavík.

Skipulagsstofnun,
b.t. Jakob Gunnarsson.,
Laugavegur 166,
150 Reykjavík.

Reykjavík 30.06.2009.

Efni: Styrking raforkuflutningskerfisins á Suðvesturlandi. Frummatsskýrsla.

Stjórn Sauðafells sf. mætti á kynningarfund í Virkjun í Reykjanesbæ þann 8.júní, 2009. Verkfræðistofan EFLA boðaði til þessa fundar í umboði Landsnets, til kynningar á Frummatsskýrslu v.styrkingu raforkuflutningskerfis á suðvesturlandi. Fulltrúar EFLU fóru yfir skýrslu og myndir með okkur, en ekki er auðvelt að gera sér grein fyrir öllum atriðum í svo stórrí framkvæmd á stuttum tíma og myndum uppi á vegg. Í framhaldi af fundinum varð samkomulag um að okkur yrði sent eintak af Frummatsskýrslunni ásamt mynda og kortaheftis til nánari skoðunar. Við þökkum Brynju Dögg Ingólfssdóttir fyrir hennar framlag á fundinum og síðan að senda okkur þau gögn sem um var beðið.

Við erum ennþá á þeirri skoðun að margföldun háspennulínu í gegnum land Hvasshrauns sé skerðing á þeim landnýtingarmöguleikum sem kynnu að vera fyrir hendi í nánari framtíð. Við viljum í því sambandi vitna í bréf okkar til Skipulagsstofnunar dags. 16.02.2009.

Stjórn Sauðafells þakkar þá kynningu sem fram hefur farið, en vill enn á ný ítreka að hagsmunir landeigenda hljóta að veða þungt, og þeirri staðreynd geti Landsnet ekki horft framhjá.

Afrit sent: Sveiterfél.Vogar,
.. EFLA, Brynja DöggIngólfssdóttir.

Með bestu kveðju.

Guðmundur Gíslason,

Guðmundur Ingimundarson.

Einar Hallfreðsson.

Sauðafell s.f.,
c/o Guðmundur H. Gíslason,
Meistaravellir 31,
107 Reykjavík.

Skipulagsstofnun,
b.t. Jakob Gunnarsson.,
Laugavegur 166,
150 Reykjavík.

Reykjavík 16.02.2009.

Efni: Styrking raforkuflutningskerfisins á Suðvesturlandi. Tillaga að matsáætlun..

Sauðafell s.f. er sameignarfélag fasteignarinnar Hvassahraun I og II. Tilgangur félagsins er m.a. fyrirsvar og umsýsla Hvassahrauns I og II, fasteignamatnúmer 2096136, sem er í óskiptri sameign félagsmanna.

Á kynningarfundum og í upplýsingarbæklingum hefur komið fram að ásetningur Landsnets um aukinn raforkuflutning til Suðurnesja sé í forgangi sú leið að margfalda flutningsmöguleika loftlína úr 132 kv. í núverandi línu í 2 x 220 kv. línur. Að okkar áliti (þ.e.landeigenda) er aukin línulögn óásættanleg og æskilegt væri að núverandi loftlína hyrfi sem fyrst. Við teljum að loftlína meðfram fjöllum, eða jarðstrengur væri betri kostur. Að okkar mati er verðmæti jarðarinnar fyrst og fremst fólgið í ósnertu landi í miðju byggðar á Reykjanesi í dag.

Auk þess hefur ekki verið samþykkt aðalskipulag á þessu svæði, þó það sé líklega í vinnslu hjá sveitarfélaginu. Þegar þar að kemur áskiljum við okkur allan rétt til athugasemda í samræmi við lög og reglugerðir.

Í ljósi þess að augljóslega er öll umfjöllun og umræða um tilgreinda matsáætlun í svokölluðu stofnanaferli, óskum við undirritaðir f.h. stjórnar Sauðafells s.f., eftir því að allar viðbótartillögur og áætlanir verði kynntar okkur jafnóðum og þær koma fram..

Með bestu kveðju.

Guðmundur Gíslason,

Guðmundur Ingimundarson.

Einar Hallfreðsson.

L Ö G M E N N
S U Þ U R L A N D I

Skipulagsstofnun
Laugavegi 166
150 Reykjavík

Jakob

Skipulags
stofnun

Mótt.: - 3 JULI 2009

Málnr.

2009090032

Selfossi 1. júlí 2009

Efni: Athugasemdir við frummatsskýrslu Skipulagsstofnunar, vegna Suðurnesjalínu 2 og Kolviðarhólslínu 2 frá Hrauntungum að Njarðvíkurheiði.

Undirritaður gætir hagsmuna eigenda jarðanna Landakots, þ.e. Eydísar Fransdóttur og Margrétar Guðnadóttur Kt: 070729-3779 og Stóru-Vatnsleysu í Vogum, þ.e. Sæmundar Þórðarsonar kt. 270927-5139

Í lok nóvember 2008 var ofangreindum eigendum, eins og öðrum landeigendum í Sveitarfélaginu Vogar, gefinn kostur á að gera athugasemdir við tillögu Landsnets að lögn Suðurnesjalínu 2 og Kolviðarhólslínu 2 frá Hrauntungum að Njarðvíkurheiði. Þarna er áætlað að leggja tvær 220 KV línur í línustæði núverandi Suðurnesjalínu 1.

Meirihluti íbúa Sveitarfélagsins Voga sendi sveitastjórn sinni sumarið 2008 undirskriftalista þar sem óskað var eftir því, að háspennulínur innan marka sveitarfélagsins yrðu lagðar í jörð. Þessari ósk meirihluta íbúa sveitarfélagsins hefur verið hafnað, og þess er stað er ætlunin að háspennumöstur gnæfi upp úr heiðinni rétt ofan við Reykjanesbrautina áfram, miklu fyrirferðarmeiri en nú er, þar sem ætlunin er að leggja tvöfalda röð af möstrum.

Umbjóðendur mínir, eig. jarðanna Landakots og Stóru-Vatnsleysu, **leyfa ekki** að svona sé farið með þeirra land í heiðinni og það þvert gegn vilja meirihluta íbúa í sveitarfélaginu.

Þá sýnist undirrituðum að þær kostnaðaráætlanir, sem nú eru í gögnum Landsnets, séu gerðar fyrir hrun bankakerfisins og þeirrar miklu hækkunar á erlendum gjaldeyri, sem af því hruni leiddi. Kostnaðarmunurinn, sem þar er sýndur á jarðstreng og tvöfaldri röð af stórum og dýrum, innfluttum möstrum, hljóta að hafa jafnast út við fall krónunnar. Nú gæti verið ódýrara að leggja jarðstreng og spara þannig gjaldeyri landsmanna, sem nú er af skornum skammti. Jafnvel í gögnunum, sem nú fylgja tillögum Landsnets, er kostnaðarmunur á jarðstreng og loftlínu á þessum parti af fyrirhuguðu verki ekki svo mikill að hann réttlæti það skemmdarverk á eignarlöndum manna í Sveitarfélaginu Vogar sem Landsnet gerir nú ráð fyrir að vinna í óþökk meirihluta íbúanna.

Sjónræn áhrif af fyrirhuguðum línunum eru gríðarleg, og verður land á stóru svæði í kringum línurnar algerlega verðlaust. Er áskilinn allur réttur til að sækja fullar bætur á hendur framkvæmdaraðila og sveitarfélaginu, vegna þess tjóns sem þetta min valdi

ÓLAFUR BJÖRNSSON hrl. SIGURÐUR SIGURJÓNSSON hrl.

verði af framkvæmdum. Minnt er á að eignarrétturinn er varinn í stjórnarskráinni.

Sæmundur Þórðarson eigandi Stóru-Vatnsleysu, hefur bent á að ef ekki verði unnt að fara aðra leið með umrædda línu, eða fara með hana í jörð, þá vilji hann að línan fari mun ofar í landið, eða fyrir ofan gjá. Þar sést hún ekki eins frá veginum, og núverandi byggð og gefur möguleika á að nýta landið ofan Reykjanesbrautar sem byggingarland. Ekki kemur skýrt fram í frummatsskýrslunni hvers vegna þessi leið er ekki notuð.

Í skýrslunni segir m.a.

"Aðrir valkostir

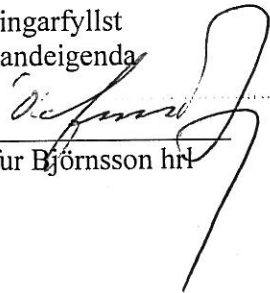
Valkostur A er talinn hafa neikvæðari áhrif á gróðurfar, landslag, og náttúruvernd, þar sem farið yrði lengra inn í óraskað hraun sunnan og vestan byggðar í Hafnarfirði. Þá eru áhrifin talsvert neikvæðari á fornminjar, útivist og ferðaþjónustu, þar sem línurnar liggja of nærri fornum seljum og spilla upplifun af óröskuðu nærumhverfi. "

Sæmundur á Vatnsleysu telur hinsvegar að línan fari betur innar í landinu, og spilli þar síður verðmætu byggingarlandi, sem liggur næst Reykjanesbrautinni. Því er mótmælt að á því svæði, þ.e. austan gjár, séu mikilvægari fornminjar eða merkilegra land en vestan gjár.

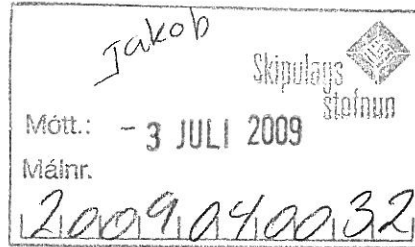
Niðurstöðum frummatsskýrslunnar mótmælt sem röngum og ósönnuðum. Meðalhófsregla er augljóslega brotin við meðferð málsins, því ekki er leitað sátta við landeigendur um að finna þá leið sem mest sátta getur orðið um. Meðalhófsregla stjórnskipunar og stjórnsýsluréttar á ætíð við í samskiptum borgarinnna við yfirvöld. Ekki t.d er skýrt hvers vegna línan er ekki lögð fyrir austan fjallarða, þ.e. meðfram suðurströndinni?

Umbjóðendur mínir áskylja sér allan rétt til að krefjast fullra bóta á hendur öllum þeim sem ábyrgð kunna að bera á skerðingu á eignarrétti þeirra, skv. hugmyndum um háspennulínur um land þeirra, sbr. framlagða skýrslu.

Virðingarfyllst
f.h. landeigenda

Ólafur Björnsson hrl

Skipulagsstofnun
Laugavegi 166
150 Reykjavík

Reykjavík 1. júlí 2009

Efni: Suðvesturlínur – Athugasemdir við frummatsskýrslu

Fyrir hönd umbjóðenda minna, eigenda Heiðarlands Vogajarða (fasteignanr. 206748), vil ég koma á framfæri athugasemdum við frummatsskýrslu dags. 6. maí 2009 um væntanlegar Suðvesturlínur.

Umbj. mínir hafa áður gert athugasemdir við fyrirhugaða legu Suðurnesjalínunnar, sbr. bréf undirritaðs til Landsnets frá 07.03.2008 og svo gerðu þeir athugasemdir við drög að tillögu um matsáætlun framkvæmdarinnar sbr bréf mitt til Landsnets dags. 8. des. 2008.

Ekki verður séð að tekið hafi verið tillit til athugasemda landeigenda í frummatsskýrslunni sem nú er til umfjöllunar og er ekki hjá því komist að fara yfir þau helstu atriði sem skipta máli.

Í matsskýrslunni er áfram við það miðað að Suðurnesjalínan liggi samhliða núverandi línu þegar komið er suður fyrir Hafnarfjörð. Sama staðsetning kemur fram í drögum að aðalskipulagi fyrir Sveitarfélagið Voga 2008-2028 sem nú er í kynningu og umbj. mínir mótmæla. Af matsskýrslunni er ljóst að staðsetningin er valin af hagkvæmnisástæðum, þ.e. að nýta megi eldri línuveg þegar ný lína verður reist og er lítið gert úr umhverfisáhrifum þess að hafa línuna nær byggð og ofan í vatnsbólum Vogabúa. Þá er talað um samráð í skýrslunni og er ljóst að samráðið var aðeins við sveitarstjórn Voga, sem hefur ekki sömu hagsmuni að leiðarljósi og umbj. mínir.

Umbj. mínir hafa lagt ríka áherslu á það að lega línunnar verði þannig að sem minnst skerðing verði á eignarréttindum og öðrum hagsmunum á því svæði sem línan er lögð. Lagning línunnar nálægt byggð hefur í för með sér eignaskerðingu umbj. minna sem kemur fram í lækkuðu verði eignarinnar í heild enda verður landið nánast sundurskorið af línunni og hamlar öllum framkvæmdum á stóru byggilegu svæði. Stauravirki og umfang línu verður meira en á fyrri línu og þegar allt þetta bætist við það sem fyrir er, aukast hin óæskilegu áhrif línunnar á verðmæti landsins. Þá er gert ráð fyrir að önnur svipuð lína komi samhliða þeirri sem nú er í bígerð en hin elsta verði þá rifin en helgunarsvæði línana verði samtals 100 metrar.

Umbjóðendur mínir vilja frekar að línan verði lögð með fjallgarðinum sunnan við og þá norðan undir Fagradalsfjalli. Slík lína yrði lítt áberandi og mun fara yfir land, sem er ekki nálægt skipulagi íbúabyggðar. Þó svo að ekki sé gert ráð fyrir í komandi aðalskipulagi Voga að byggingar verði þar sem gert er ráð fyrir línustæði má ætla að í framtíðinni verði þarna

kjörið byggingarland, amk á því svæði sem ekki er vatnsverndarsvæði. Með lagningu línunnar eru eyðilagðir slíkir möguleikar.

Í frummatsskýrslu kemur þó fram að mjög neikvæð áhrif eru af því að fara um verndarsvæðið við Snorrastaðatjarnir. Ætti að taka tillit til þeirra athugasemda og velja línunni annan stað ofar og sunnar í landinu. Sömuleiðis er farið yfir vatnsverndarsvæðið við Voga og er þar tekin óþörf áhætta á umhverfisslysum.

Um sjónræn áhrif Suðurnesjalínu þarf ekki að fjölyrða. Þegar komin er ný lína samhliða hinni fyrri eru áhrifin skelfileg. Það virðist vera nokkuð útbreiddur misskilningur að sjónræn áhrif stauravirkja séu aðeins slæm ef línan er á óbyggðum svæðum. Sjónrænu áhrifin eru ekkert betri nálægt vegum í þéttbýli og veldur fleirum hugarangri en ef línan lægi í skjóli fjallshlíðar og hyrfi nánast inn í landslagið.

Í kafla. 4.6.4.7. í frummatsskýrslu segir m.a. (undirstrikun frá mér):

„Í landi Voga er áformað að Suðurnesjalína 2 verði lögð í stæði núverandi Suðurnesjalínu 1 á um 17 km kafla sem fer um Almennunga, Strandarheiði, Vogaheiði og fyrir Stapahorn að Grindarvíkurvegi. Kolviðarhólslína 2 verður samsíða henni, sunnan hennar. Fyrirhuguð línustæði þvera þar þrjár fornar gönguleiðir, Rauðamelsstíg, Þórustaðastíg og Skógfellaveg. Línurnar munu hafa talsvert neikvæð sjónræn áhrif fyrir útivistarfólk þar sem þær liggja næst Háabjalla og útivistarsvæðinu þar í nágrenninu. Framtíðarmöguleikar ferðaþjónustu og útivistar á þessu svæði eru ýmsir og má ekki vanmeta. Á þessari leið liggja línurnar lengst af um 1 km sunnan Reykjanesbrautar en nær henni vestast á svæðinu, á móts við Voga, og er þar vel sýnileg þeim sem um brautina fara. Þá er mikilvægt að hafa í huga að umferð um Reykjanesbraut í nágrenni við fyrirhugaðar línuleiðir er mjög þung. Samkvæmt umferðartalningu Vegagerðarinnar fóru daglega um 10.600 bílar um Reykjanesbraut við Voga árið 2006. Það þýðir að um 3,9 milljónir bíla fóru þar um allt árið 2006. Möstur Suðurnesjalínu 2 og Kolviðarhólslínu 2 verða líklega talsvert stærri en þau sem nú bera uppi Suðurnesjalínu 1 og því meiri sjónræn áhrif frá Reykjanesbraut en nú eru.

Niðurstaðan er sú að nýjar línulagnir á lítt spilltu og merkilegu minjasvæði í sunnanverðu Kapelluhrauni og í Almennungum, þ.e. frá Hrauntungum að Hvassahrauni, séu umtalsvert neikvæðar fyrir framtíðarmöguleika útivistar á þessu svæði enda þar farið með línurnar um fallett svæði sem nú er línufritt. Þá er talið að Suðurnesjalína 2 og Kolviðarhólslína 2 frá Hrauntungum að Njarðvíkurheiði muni hafa nokkur neikvæð áhrif á ferðaþjónustu og útivist á því svæði, einkum í nágrenni Háabjalla og Seltjarnar. Niðurrif 132 kV Suðurnesjalínu 1, sem einangruð framkvæmd, er fremur jákvæð fyrir ferðaþjónustu og útivist en á móti kemur að í stað hennar koma tvær nýjar 220 kV háspennulínur með umtalsvert stærri möstrum og áhrif þeirra á útivist og ferðaþjónustu aukast sem því nemur. Áhrif framkvæmdarinnar á útivist og ferðaþjónustu á þessu svæði eru talin talsvert neikvæð.

Ætla verður að syðri leiðin sem umbj. mínir telja betri hefði ekki fengið slíka umsögn og er ekki hægt annað að segja en umtalsverðum umhverfishagsmunum sé fórnað fyrir aðra hagsmuni.

Virðingarfyllst,

Páll Arnór Pálsson, hrl.